

ELOFIZETÉS.

HILYBEN ES VIDEKEN

Egy évre ... 30 kor.
Fél évre ... 18 kor.
Egy negyed évre 9 kor.
Egy hóra ... 3 kor.

Nyilttári költségek megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és eszaki egyesült vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 37

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 191.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Szerda, november 21.

El Ausztriától!

A monarchia határain belül két veszély fenyegeti ma a magyar nemzetet: a háborus terhek milliárdjai és a csehek. Mindkét veszedelemről bőven esett szó a képviselőház mai ülésén.

Bejelentette a miniszterelnök, hogy Magyarország háborus kiadásai megközelítik a tizenhat milliárdot. És bejelentette a jövő szomorú képét is: az adók mérhetlen áradatát. Tudomásul kell vennünk, hogy a vagyonadó már a huszezer koronás vagyonnál fog kezdődni, hogy a hadinyereség adót felemelik hatvan százalékig és kiterjesztik a nyilvános számadásokra kötelezett vállalatokra is. Főlemelik a földadót és a tőkekamatadót, ez utóbbit hatvan százalékig és emelni fogják a sóárakat. Emelkedni fog ezenkívül minden adó, melyet valaha ember fizetett a földön. Nyiltan kimondotta a miniszterelnök, hogy ott vonta meg a végső határt, ahol már kezdetét venné a vállalkozási kedv megszűnése.

Wekerle szédületes számtornái után sorra került a háboru második veszedelme: a csehek. Perényi Zsigmond báró, a munkapárt volt belügyi államtitkárja festette meg a derék fajnak leghivebb fotografiáját:

— Mi harcolunk, ugymond, de anektálni nem akarunk. A csehek nem harcolnak, de anektálni akarnak.

Az osztrák képviselőházban folyik a csehek offenzívája, nem a harctéren. A monarchiának még egyetlen vármegyét se szereztek ellenséges területből, de Magyarország szent földjéből elrabolnának tizenhárom vármegyét. És felhangzott ma a magyar parlamentben a király esküjének szövege:

— Magyarország területének épségét megvédem s azt megcsorbítani nem engedem! S noha Ausztriában épp úgy ismerik ezt az esküt, mint Magyarországon, nem hangzott el a Reichsratban egy védő szó mellettünk. Az osztrák házelnök és a kormány feje szó nélkül engedtek martni bennünket.

A monarchia minden nemzete között a magyar hozza a legnagyobb vér- és pénzáldozatot a háboru viharában. Még tart az örült világielfordulás és nem látja a végét senki. Lehet, hogy anekszio nélküli lesz a béke, de lehet az ellenkezője is. Ausztria területe megnagyobbodhatik Oroszország rovására és nyerhet területet Itália földjéből is. Magyarország nem nyerhet semmit. Földrajzi fekvésünk akadályoz meg benne.

... De csak addig, amíg testet ölt a Ház mai ülésén szívvel-lélekkel megtapsolt jelszó:

— El Ausztriától!

Wekerle Sándor expozéja.

(Három milliárdos költségvetés. — 16 milliárd a hadikiadás.)

Saját tudósítónk telefonjelentése.

A képviselőház folyósóin rendkívül élénk élet uralkodik. Az érdeklődés Wekerle Sándor miniszterelnöknek szól, aki a múltból ismert pénzügyi szemléletével, a rendes költségvetés előterjesztése kapcsán a milliárdok és a milliók számainak tömkelegében teljesen otthonosan mutatkozik. A miniszterelnök ezúttal is betéve tudta az egész költségvetést és úgy ismertette, hogy egyetlen egyszer sem nézte meg jegyzeteit. A képviselőház karzatait zűfolásig töltötték meg az érdeklődők, akik mindvégig feszült figyelemmel hallgatták Wekerle nagyszabású pénzügyi programját.

Az ülést háromnegyed 4-kor nyitotta meg Szász Károly elnök és megilletődött szavakkal emlékezett meg a királyt ért balesetről. Jelentette, hogy az elnökség a miniszterelnök útján kifejezte örömét a felött, hogy a felségnek nem történt baja. Bejelentette, hogy a Ferenc József halálának évfordulója alkalmával tartandó gyászmisén meg fog jelenni. Meleg szavakkal parentálja el Hegedűs, Lónyay és Kende képviselőket, majd bemutatja a delegációk összehívására szóló királyi leiratot, amelyet Hammarberg László jegyző olvasott föl. A leiratot tudomásul vették. Az elnök előadta, hogy a következő képviselőknak adott sürgős interpellációkra engedélyt: Tisza István grófnak a lengyel kérdésben, Perényi Zsigmond bárónak, Polónyi Géznak, Bakonyi Samunak, Landauer Bólanak, továbbá Andrássy Gyula grófnak az osztrák támadások ügyében és Fejves Lászlónak a hadserogben történt újabb cseh árulások ügyében. Jelentette, hogy napirend előtti felszólalásra kért és kapott engedélyt Tisza István gróf és Landauer Béla. Wekerle Sándor miniszterelnök kíván szólni.

Az új adók.

Wekerle Sándor rámutat arra, hogy a költségvetés, amelyet most előterjeszt, még hivatali elődjének munkája, ő csak kiegészítette újabb kiadásokkal és bevételekkel. Elérkezett az idő, hogy letárgyaljuk költségvetésünket, mert hiszen még mindig 1914-15. évi költségvetés keretében mozgunk. Mindenek előtt a személyi kiadásokra vonatkozó részét ismertette a költségvetésnek. Főlemeltette, hogy a kultuszminiszteri terep költségvetésében egy millió kétszáz ezer koronát vettek fel a határszélen felállítandó állami iskolák céljaira. Nagyobb összeget vettek fel az erdélyi ipar támogatására. Az állami adósságok után fizetendő kamat immár meghaladja az ezerharminc millió koronát.

Ezután a m. kir. államvasutakra tért át. Rámutatott arra, hogy ez az üzem még nagyon sokáig igénybe veszi a teljes bevételt és nagy beruházásokra lesz szükség. Összehasonlítja a mostani költségvetést az 1914-1915 évi költségvetéssel. Azt látja, hogy ezerszázharmincnyolc millióval növekedtek a rendes

kiadások, negyvenkét millióval átmeneti kiadásaink és beruházásaink. Ezekben az összegekben nincsenek benne a hadügyi kiadások, amelyek immár elérik a tizenhat milliárdot. Ily óriási kiadások mellett csakugyan elérkezett az ideje, hogy fedezetről gondoskodjunk. Az állami szükségletek, a teherviselési képességek azt lehet mondani a végtelenségig igénybe veszik. Nagy áldozatkészségre van szükség. A bevételek szaporítására a kormány az egyenes adóterhek módosítását tervezi. Nevezetesen a jövedelmi adó progresszív fejlesztését százhuszezer koronán felül, kettőszázötvenkoronáig; a vagyoni adó kiterjesztését egészen huszezer koronáig. A hadinyereség-adónak 80%-ig való felemelését és kiterjesztését a nyilvános számadásokra kötelezett vállalatokra is. Végül tervbe van véve a földadó, a házostályadó, a III. o. kereseti adó, a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok adója, és a betétek kivételével a tőkekamat-adó 80%-ig való felemelése. Ezenkívül tervezi a kormány a borítékadó behozatalát, az osztrák-magyar bank havi nyereségének megadóztatását, a vagyoni áruházi illeték felemelését, valamint a sóárak mérséklését. Mindezekből látható, hogy a köz megterhelése nélkül el kell monnunk addig a határig, amíg ez a vállalkozási kedvet meg nem szünteti. Dacára a rájuk nehezendő nagy terheknek, erős a bizalma, hogy a teherviselési képesség fokozásának feltételei megvannak, és különösen a vagyonadó az, amelyet a háboru után is nagy mértékben kell igénybe venni. Wekerle azzal fejezi be beszédét, hogy ingatag alapon állunk ugyan, de erős a hit, hogy kiaknázzuk azokat a mérhetetlen kincseket, amelyekben Magyarország duzzad és nem kell aggódnia a jövő miatt.

(Az állam milliárdjai.)

Az előirányzatban felvett összegek az 1914-15. évre megállapított állami költségvetés megfelelő összegeivel hasonlították össze, mert a háborus állapotokra való tekintettel az 1914-15. évre szóló költségvetés óta új állami költségvetést nem kértünk. Minthogy azonban a háboru még folyik és egyelőre bizonytalan, hogy a háboru még az 1917-18. költségvetési időben is fog-e tartani és ha igen, meddig és befejezése esetére hogyan fog kialakulni, a békekötés utáni egész helyzetünk, az 1917-18. évi állami költségvetési előirányzat a jövőt illetőleg minden önkényes feltevést kerülve, lényegileg csak azoknak a változásoknak kereteire szorított, amelyek az immár két év előtti 1914-15. évi költségvetéssel szemben a normálisnak megfelelő számadási alapok megteremtése céljából szükségesek. A háborus előirányzattal kapcsolatos szükségletek felvételét mellőzték és nem irányoztattak elő a mozgósítási kiadások se, amelyek most a háboru esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott

1912. évi 63. §-ban nyert felhatalmazás alapján az állambitel igénybevétele mellett fedezetnek.

Ezek szerint az 1917—18 évi költségvetés-előirányzat-mérlege a következőképpen alakul: Az új költségvetés 3,768.903,811 koronában irányozza elő a bevételt, ebből 2,926.965,000 a rendes bevétel, 541.938,274 korona a rendkívüli bevétel. A kiadások 26 millióval kevesebbek ez előirányzat szerint a bevételnél. A költségvetésben számolt be a kormány arról, hogy a háború költségeiből milyen összeg terheli Magyarországot. A hadi kiadások, a hadsereg mozgósításának költségei címén vannak felvéve a költségvetésben. A szárazföldi hadsereg mozgósítására kifizetett Magyarország a három háborús évben 15 milliárdot. Ehhez járul a lovakért és járművekért kiadott 347 millió, a hadi tengerészet mozgósításának költségei 186 millió, a háború összes költségei tehát 15 és fél milliárdra tehetők.

A költségvetést 465 millióval emeli a bevételi források jövedelme. Ezek között szerepel a jegybank, háborús nyereségének tétele 54 millióval.

(Két részből áll a budgett.)

Wekerle tulajdonképpen két részletben terjesztette be a költségvetést. Az első a még a Tisza-kormány által előkészített költségvetés, amely szerint három milliárd három millió 389,165 K. összes kiadás van három milliárd három millió 535,811 K. összbevétellel áll szemben. Ez az előirányzat a normális viszonyok számára készült. Így ebben a szükséglet alakulásának a háború okozta átmeneti változásait figyelmen kívül hagyták. Néhány tételről eltekintve nem jutottak továbbá kifejezésre ebben az előirányzatban ama feladatokból és teendőkből folyó intézkedéseknek a költségei sem, amely feladatok és teendők a háború utáni neorganizáció szükségleteit jelentik. Az előirányzatnak lényegileg csak az volt a célja, hogy három évnek egyformán az 1914—15. évi költségvetésre alapozott gazdálkodása után az 1917—18 évben immár megfelelő új számadási alapot teremtsenek a normális kezelés számára és hogy bemutassák, hogy melyek az állami gazdálkodásnak azok a megtevő alapjai, amelyekre a háború utáni állami háztartás épületét majd föl emelni kell. Ez az előirányzat tehát nem bírálható el abból a szempontból, mintha az a kormányzat irányát és a jövőre szóló terveinek programját kívánta volna kifejezésre juttatni. A jelezett körülményekre való figyelemmel egészen elfogadta, illetve magáévá tette a szóbanforgó költségvetési előirányzatot a jelenlegi kormány is. Tekintettel azonban arra, hogy a költségvetés összeállítására óta a szükségletek alakulásában több jelentékeny változás állott elő, a szóbanforgó előirányzatot ki kellett egészíteni. Az időközben az államra hárult és elhatározott új kiadásokkal, valamint azokkal az új bevételekkel, amelyek a háború alatt élebeléptetett új egyenes adók bevételei előirányzatának az időközben ismeretessé vált fizetési adatok szerint indokolt felemelése mellet költségvetési mérleg egyensúlyának biztosítására még megállapítandók lesznek. Ezért szükséges volt egy másik előterjesztés is, hogy az 1917—18. évi előirányzat egybeállítására óta kibocsájtott új államadóssági címletek kamatszükséglete, valamint az e szükségletre a bevételek megfelelő fokozása által előteremtendő fedezet a költségvetésbe róttól fogva felvétsék. Felveendő a többi az előirányzatba az időközben megalkotott törvények végrehajtásával kapcsolatos költségek is. Előirányozni kellett azokat a kiadásokat is, amelyek a jelenlegi kormány által már előkészített egyes új akciók céljaira igényeltettek és amelyek megállapításához már a tárgy jelentőségénél fogva is szükséges volt a törvényhozás előzetes jóváhagyását kikérni.

(A hadikölcsön kamatai.)

Egyenként véve az új szükségletek tételeit, ezek a következők: az új állami adóssági címletek, a hadikölcsönök kamatozására kell még 174 millió; Marosvásárhely város háztartásában mutatkozó rendkívül hiánytalan fedezésére

9 millió. A pénzügyminiszteri tárcánál a tisztviselők családi pótlékára 60 millió. Az alkalmazottak várakozási idejének leszállítására 6 millió. A földmívelésügyi tárcánál fél millió korona a többtermelés biztosítására. A kultuszminiszteriumnál 4 millió kétszáz ezer K. az országhatáron teendő tanügyi és nevelési intézkedések költségeire. 200 új állami ovodára 1 millió kétszáz ezer K. Iskola és ovodai beruházásokra 3 millió korona. A tanügyi alkalmazottak várakozási idejének leszállítására 1 millió hatszázhuszonezer K. Az igazságügyi tárcánál a bírói és ügyvézi státus rendezésére 714000 K. A 4 új miniszterium felállításához 400000 K. Az állami vasutaknál a kiadást többlet 177 millió 240000 K. Az összes póttól fogva felveendő kiadások azonban végeredményben 439 millió 189796 koronát tesznek ki, ezzel szemben áll 465 millió K. bevételi többlet.

A költségvetés mérlege a következő:

Rendes kiadások 1917—18-ra. 3 milliárd 16 millió 951,752 K.; 1914—15-ben 1 milliárd 878 millió 639,502 K.; átmeneti kiadások 1917—18-ban 189 millió 246,685 K.; 1914—15-ben 150 millió 061,902 K.; beruházások 1917—18-ban 236,780,324 K.; 1914—15-ben 235,395,726 K. Összes kiadás 1917—18-ban 3 milliárd 442,678,661 K. 1914—15-ben 2 milliárd 264,096,830 K.

Rendes bevételek: 1917—18-ban 2 milliárd 926,965,537 K.; 1914—15-ben 1 milliárd 953,855,613 K.; Rendkívüli bevételek: 1917—18-ban 541,938,274 K.; 1914—15-ben 810,302,270 K.; Összes bevétel 1917—18-ban 3 milliárd 468,903,811 K.; 1914—15-ben 2 milliárd 264,157,883 K. Összes kiadások 1917—18-ban: 3 milliárd 442,678,661 K.; 1914—15-ben 2 milliárd 264,096,830 K. Felesleg: 1917—18-ban 26 millió 225,150 K.; 1914—15-ben 61,053 K.

A rendes bevételek: 2 milliárd 616 millió 217,537 koronában, vagyis az 1914—15. évre törvényhozásilag megállapított 1 milliárd 953 millió 855,613 koronával szemben 662,361,924 koronával magasabb összegben lettek előirányozva. Ebből a többletből 528 millió 535,536 K. esik a pénzügyi tárcára rendes bevételeinek emelkedésére, amely összegből a háború alatt életbeléptetett jövedelmi adóból, vagyoni adóból és vasúti hadi adóból várható bevétel együttvéve 170 millió koronával, az a bevételi többlet pedig, amely régebbi egyenes adóinkból várható, 45 millió 200,000 koronával szerepel. 120 millió 203,000 koronával nőnek a dohányjüvedék bevételei, a sójüvedék 3 millió koronával, az állami vasgyáraknál pedig 24 millió 172 koronával több bevétel várható. A rendkívüli bevételek címén az 1914—15. évre törvényhozásilag megállapított 810 millió 302,270 koronával szemben 387,318,274 kor. vagyis 47,016,004 koronával több irányoztatott elő.

Mibe került a háború?

A költségvetés a szárazföldi és haditengerészet kiadásainak fedezéséről a következő adatokat tartalmazza: A magyar szent korona országai által a szárazföldi hadsereg mozgósítási pénzsükségletének rendelkezésére bocsátott összege az 1914—15. évben 3 milliárd 258 millió K. 1915—16-ban 5 milliárd 367 millió K. Az 1916—17. évben 6 milliárd 447 millió K., együtt 15 milliárd 073 millió K. Lovak és járműveknél adott kárpótlások fejében a magyar szent korona országainak pénztáránaál kifizetésre került összeg 1914—15-ben 2561 millió K. 1915—16-ban 614 millió, 1916—17-ben 299 millió K. A háborús kiadások így összesen a következők: 1914—15-ben 3 milliárd 514 millió K., 1915—16-ban 5 milliárd 429 millió K., 1916—17-ben 6 milliárd 477 millió, együttvéve 15 milliárd 420 millió K. A haditengerészet költségei együttvéve 186,6 millió K. Az összes hadikiadások együttvéve 15 milliárd 607 millió koronára rúgnak.

(Kiegyezés Ausztriával.)

A miniszterelnök kéri a Házat, hogy intézkedjék a kvóta bizottság tagjainak megválasztásáról, majd beterjeszti a bankszabadság meghosszabbításáról és az Ausztriával kötött gazdasági kiegyezés két éves provizorikus meghosszabbításáról szóló javaslatot. A törvényjavaslat címe: a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyainknak az ő felsége uralkodása alatt álló több országokkal való ideig-

lenes szabályozása iránt 1917 november 18-án kötött szerződés becikkelyezéséről. A javaslat első szakasza magában foglalja a szerződés szövegét, amelyet magyar részről Wekerle, Serényi és Mezőssy, osztrák részről Seidler, Müller Banhans és Sylva Tarouca irtak alá. A szerződés első címe szerint az 1900 évi október 8-án kötött szerződés és ezt kiegészítő 1908 november 30-án kötött pótszerződés tartalma meghosszabbított mindaddig, amíg ezeknek az ügyeknek a két kormány között megállapított újabb szabályozása hatályba lép. Legkésőbb azonban 1919. december 31-ig.

(Az örökösödés megszorítása.)

Utána Gressák Károly igazságügyminiszter több javaslatot terjesztett be, köztük a rokonok törvényes öröklésének korlátozásáról és a szent korona örökléséről szóló törvényjavaslatot, amelyek szerint a nagyszülők szülőtől leszármazó oldalakon, valamint ezek elődei és az ezektől származó oldalakon többé nem lesznek törvényes örökök és őket az öröklésnél figyelmen kívül fogják hagyni. Ha öröklésre jogosult más személy nincsen, az örökség a szent koronára száll.

Serényi Béla gróf terjesztett be még néhány kisebb törvényjavaslatot.

Feljelentik a Burgonyaközpontot.

(Tíz vaggonnal kevesebb lisztet kapott a város.)

A város közéleti bizottsága ma délután tartotta rendes heti ülését Varrassy Lajos polgármester elnöke alatt. Az ülésen Exterde Kálmán báró, a Közéleti Hivatal vezetője több nagyjelentőségű kérdéssel referált. Mindenekelőtt elmondta, hogy amikor Bud János miniszteri tanácsos Aradon volt, a város megígérte a Burgonyaközpontnál a már régen megígért 30 vaggony burgonyát. A telefonszúrgetésre az a válasz érkezett, hogy a burgonyát kiutalták. Mikor megkérdezték, hogy honnan kapja a város a Burgonyát, a Központ azt válaszolta, hogy telefonon ezt nem mondhatja meg, ellenben másnap táviratban fog válaszolni. Másnap a távirat nem érkezett meg; nem érkezett meg a mai napig sem, de a város a burgonyát sem kapta meg. A bizottság elhatározta, hogy az esetből kifolyólag

írásban tesz feljelentést a Burgonyaközpont ellen

Nagy Ferenc közéleti bizottsági elnökénél és egyúttal megkéri Barabás Béla főpánt, hogy legközelebb, ha Budapestre utazik, ebben az ügyben járjon el az illetékes tényezőknél.

Exterde Kálmán báró bejelentette ezután, hogy a Haditermék r. t. kiutalta a város novemberi 40 vaggon lisztkontingensét. Ebből 30 vaggont a Neuman Testvérek-cég, 10 vaggont a Széchenyi-gőzmalom szállít. Amikor a Közéleti Hivatal szállításra szóltotta fel a gőzmalomot, azt a választ kapta, hogy a 10 vaggon szállítását a Haditermék stornírozta és így a felhívásnak nem tehet eleget.

Ezzel a kérdéssel kapcsolatban Mészáros János, a munkások kiküldöttje elmondta, hogy amikor Bud János miniszteri tanácsos Aradon volt, ő maga jelentette ki előtte, hogy sürgősen és gyökeresen orvosolják az élelmiszerhiányt, mert ha a lakosság nem fog élelmiszereket kapni, akkor a tömegek onnan fogják elvenni az élelmiszereket, ahol találják. Bud János megígérte, hogy ő maga fog intézkedni, de még mindig nem tapasztalja, hogy a lakoságon segítettek volna. Felhívja tehát a város vezetését, hogy intézkedjék a tetteik visszalés megszüntetése érdekében, mert a lakosság ürelme már fogytán van. Többek felszólítása után elhatározták, hogy megkérik Barabás Béla főpánt, járjon közbe a közéleti bizottsági minisztériumban, hogyha már a város nem kapta meg a kért és megígért 8 vaggon lisztkülönbötet, akkor legalább kapja meg a 40 vaggon lisztkontingensét, amellyel a város ellátatlan lakosságát elláthatja.

Végül kimondta a bizottság, hogy a virstli kilóját nagybani elárúrára 10 koronában, kicsinybani elárúrára 12 koronába állapítja meg.

Husz expressz levél.

— Egy milliomos apa manővere. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az Aradi Közlöny pár héttel ezelőtt megírta volt, hogy milyen harc folyik egy aradi fiatalember, Radó Kálmán és szerelmesének, Deutsch Jozefinnek multimilliomos szülei között. Azóta az ügy országos szenzációvá dagadt, melybe már nemcsak az árvaszék, hanem a bíróságok is beleszóltak. Valóságos rémregény lett a szerelmi regényből, amelynek egyes fejezetei egyenesen káborzongatók. Olvastam a történetben olyan éjszakáról, midőn a leány hosszú hajfonatát kezére csavarta a zordon apa s úgy húzta végig a gyöttrődő és szerelmes leányt a szoba padlóján; az anya, akitnek keblére leánya odamenekült: ütötte, verte...

Mi igaz a történetekből? A bíróságok dolga lesz kibogozni, de hogy „nem” zörög a haraszt szél nélkül” bizonyítják az alább elmondandók is.

A szerelmeséért aggódó ifju a küzdelem kétségbeesésében hazafutott szülővárosába Aradra, hol ugyszólván mindenki ismeri a tudja, hogy nem gonosz lelkű s joggal kér magának helyet a tisztességes emberek társadalmában. Menyasszonyának apja ugyanis kétségbe vonta ezt, sőt épen ennek az ellenkezőjét állította. Radó Kálmán idefordult tehát Aradhoz: állítson ki róla bizonyítványt Arad. A város husz tekintélyes, megbízható és kifogástalan uriemberének gentleman szavára apellált. És Arad város husz tekintélyes polgára készséggel vállalkozott a tanúságtételre. Mind a huszan nevük aláírásával bizonyították, hogy Radó Kálmán tisztességes, komoly uriember, a jelleméhez gáncsoló szó nem férhet s van olyan helyzetben, hogy jövődő feleségét a maga becsületes munkájával eltartassa.

Ennek a husz aradi polgárnak a neve, aláírása és véleménye úgy látszik felkeltette az apa félelmét, hogy változást idézhet elő azokon a helyeken, ahol a pör aktáit elbírálni hivatottak. A leány apja ugyanis most miudent megkísérel, hogy az ügyet más irányba terelje. A mai postával husz expressz levelet hozott Aradra a posta. E levelek mindenikében a milliomos Deutsch ur, a következő nagyon is jellemző rábeszéléssel akarja Arad husz becsületes polgárát rávenni arra, hogy véleményüket az ő javára és az ő kedvéért változtassák meg:

A levelek így hangzanak:

— Nagyságos Uram! A mult hó folyamán Ön egy nyilatkozatot írt alá, melyben a budapesti árvaszék előtt Radó Kálmánról és az ő jelleméről kedvező véleményt mond. Természetesen jól tudom, hogy ezen véleményt jóhiszeműen mondotta el. Abban a helyzetben vagyok azonban, hogy az Ön előtt felmutatandó adatokkal véleményének ellenkezőjéről meggyőzhetem. Sziveskedjék tehát az aláíró urak közül kettő költségre — Budapestre feljönni, adataimat megvizsgálni és tudom, hogy akkor nyilatkozatát az árvaszék előtt visszavonni fogja.

Addig is kérem, mellékelte nyilatkozat aláírását és beküldését. Bpest dátum. Deutsch Izidor.

A mellékelte nyilatkozat a következőképen hangzik:

— Aluhrott ezennel kijelentem, hogy a Radó Kálmán jellemére vo-

natkozóan a budapesti árvaszék előtt tett nyilatkozatomat ezennel visszavonom.

Ezek az írások mindennél ékebben beszélnek arról, hogy milyen furfangos a milliomos Deutsch ur s milyen makacs elszánt-

Látogatás Vigyázó Istvánnál.

(Beszélgetés az aradi új üzletvezetővel.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az aradi üzletvezetőségi palota első emeleti impozáns hivatali helyisége ma új lakót kapott: elioigialta állását Vigyázó István királyi tanácsos, főfelügyelő, akit a kereskedelemügyi miniszter Aradra üzletvezetővé nevezett ki. Vigyázó István Szegedről jött Aradra és a nagyalföldi metropolisban évekig, mint üzletvezetőhelyettes működött. Eddigi szerepléséről úgy az ottani lapok, mint a vele érintkező hivatalok a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak. Vigyázó üzletvezető a munka embere, szereti hivatalát és komoly ambícióval vezeti a kezébe összefutó ügyeket. A legjobb hírek előzték meg az új üzletvezetőt, aki e napokban még a pálya-udvari vendégszobában lakik, mert Aradon nem tudott mostanáig megfelelő lakást kapni. Vigyázó István kénytelen idejének egy igen tekintélyes részét lakás keresésre fordítani. Aradon azonban oly rosszak a lakásviszonyok, hogy az új üzletvezetőnek még sokáig kell energiáját ily irányban fecsérelni, míg hajlékra talál.

Vigyázó István már átvette hivatalát, elődjének: Just Ferencnek szobáit átalakítva, teljesen rendbehozva rendelkezésére bocsátották és ma már az új üzletvezető aktív részt vett a hivatali ügyek vezetésében. Vigyázó István bemutatkozott hivatalnoktársainak, látogatásokat tett az egyes ügyosztályokban és megismerkedett a speciális belső viszonyokkal.

Az Aradi Közlöny munkatársa ma felkereste Vigyázó István üzletvezetőt és beszélgetést folytatott vele aradi tervei felől. Az új üzletvezető lekötelező udvariassággal áll rendelkezésünkre és a következőket volt szíves velünk közölni:

— Az aradi vonalat nagyon jól ismerem és tudom, hogy sok megvalósítani való áll előttem. Kiváló elődöm, akihez intim barátság fűzött, sokat dolgozott és komoly szép tervei voltak. Nekem egyelőre az lesz a feladatom, hogy elődöm terveit minden ügybuzgalommal és szeretettel megszüntülvigyem. A megkezdett munkát óhajtom folytatni és a kialakulásban lévő épületet szeretném tető alá vinni. Ha ez sikerül, megleszek elégedve tevékenységemmel.

— Dacára, hogy dunántúli ember vagyok, őszinte, nagy szeretettel jöttem Aradra és igyekezni fogok, hogy a forgalmas, élénk szép kultúrvárosnak mindenféle igényeit kielégítem. Nagy súlyt fektetek a kereskedelmi és ipari érdekeltségekre, mert ma mindennél fontosabb az áruknak és terményeknek gyors szállítása. Igyekezni fogok a különféle érdekeket, így mindenekelőtt a kereskedelmi, gyári és vállalati érdekeket harmóniába hozni a vasút érdekeivel és arra fogok

sággal küzd, hogy boldogtalan leányát teljesen elszakítsa egy neki nem tetsző völgyenyitől.

Mint értesülünk: az aláírók közül néhányan udvariasságból válaszoltak, természetesen visszautasítólag. A többi válasza sem méltatta Deutsch urat. A völgyeny ellenben, kinek ez tudomására jutott, azonnal megbízást adott budapesti ügyvédjének, hogy Deutsch Izidort az ottani járásbíróaságon becsületsértés miatt feljelentse.

minden rendelkezésemre álló eszközzel törekedni, hogy az élelmickek lehetőleg gyorsan Aradra érkezzenek.

— Programomat egy mondatban foglalthatom össze: *tel kell tartani az üzemet; ki kell küszöbölni az anomáliákat és istápolni kell a közönség érdekeit.* Ezt akarom megcsinálni és ha ezt a programom keresztülvihetem, ha tisztviselőtársaim kooperatív fognak velem működni, akkor úgy Arad város polgársága, mint a vasut egyformán jól fognak járni.

Kérdést intéztünk Vigyázó István üzletvezetőhöz aziránt is, hogy tudott-e már családja részére megfelelő lakást kapni?

— Ugy látom — mondotta Vigyázó — Aradon nagyon rosszak a lakásviszonyok. Eddig hiába kerestem lakást, nem kaptam. Nem busulok, majd csak lesz.

Az aradi új üzletvezető tehát jelenleg hajléktalan, ami azonban nem bántja kedélyét, mert lelkesedéssel, szeretettel és sok tennivágyással fogott munkához.

„Untauglichok” osztályozása.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Tegnap érkezett le Aradra a honvédelmi miniszter most kiadott 24.527—eln. 3—1917. számú rendelete, mely szerint a népfelkeltési fegyver nélküli hadiszolgálatra behívott népfelkelők az egyes kiegészítő parancsnokságoknál alakult bemutató bizottságok előtt kötelesek jelentkezni. A bevonulókat a bizottság orvosa megvizsgálja, vajjon alkalmasak-e arra a munkára (pl. írások, küldőne stb.), melyre a közigazgatási hatóság őket kijelölte. Ezután a bizottság elnöke dönti el, hogy az illető a népfelkeltési hadiszolgálatra fegyver nélkül alkalmas vagy nem alkalmas.

Más határozatot még akkor sem hozhatnak, ha egyik, vagy másik hadköteles a bemutató bizottság felfogása szerint valamely magasabb alkalmassági foknak meg is felelne. A nem alkalmasoknak osztályozottakat azonnal el kell bocsátani. Az alkalmasokat felesketik és beosztják, majd a katonai magatartásra és viselkedésre nyolc nap alatt, testi állapotuknak megfelelően kíméletesen kiképezik.

A bemutatottakat csupán azokra a fegyver nélküli szolgálatokra alkalmazhatják, amelyekre őket behívták; fegyverrel teljesítendő szolgálatokra alkalmazni őket tilos. Ezek a népfelkelők nem tartoznak a mozgó, ellenőrző bizottságok szemléje alá sem, miért is őket megfelelő igazolvánnyal látják el. Az egyévi önkéntesi karpaszományt vagy az egyszerű sarga karpaszományt az arra igényel bírók viselhetik, de tisztjelölti iskolában való kiképzésre nem mehetnek. Előléptetésükre, illetőleg szabadságolásukra nézve pedig ugyanazok a határozományok érvényesek, amelyek az arvonabeli szolgálatra nem alkalmas legénységre vonatkoznak.

Az Aradon lefoglalt zsir sorsa.

(Szétozthatja a polgármester.)

— Fővárosi tudósítónktól. —

A múlt héten az aradi rendőrség zsir-razziát tartott Aradon és azóta itt Budapesten az aradi hentesek érdekében interveniáló urak egymásnak adják át a kilincseket az Országos Közélelmezési hivatal Eskü-téri épületének ajtaján. Aradon nem is tudják, hogy mennyire fontos kérdés lett itt egyszerre Budapesten az Aradon lefoglalt zsir ügye. Ügyvédek, de ügyvédeken kívül mindenféle foglalkozású kijárók igyekeznek az Országos Közélelmezési Hivatalban ki-észközölni, hogy oldják fel a lefoglalás alól azt a három waggon zsirt, amelyet az aradi rendőrség nagyon helyesen lefoglalt és a mely zsirnak egyedül az lenne a rendeltetése, hogy belőle Arad polgárságának az igényeit elégítsék ki.

Találkoztam ma délelőtt a folyosón egy budapesti ügyvéddel, aki aradi kollégájának megbízásából Szabolcsi Dezső érdekében interveniált és aki boldogan újságolta, hogy az Országos Közélelmezési Hivatal feloldotta a zár alól a Szabolcsi Dezsőnél lefoglalt zsirt és szalonját. A hírt Aradról kapta, érdekes a dologban mindössze az, hogy az ügyvéd ur aradi informálóját a kérdésben alaposan felültették, mert a feloldásról az Országos Közélelmezési Hivatalban semmit sem tudnak, de a henteseknél lefoglalt szalonja és zsir feloldása annál valószínűlenebb, mert az Országos Közélelmezési Hivatal most már nem elégszik meg a lefoglalás egyszerűbb tudomásulvételével, hanem szigorú vizsgálatot indít annak megállapítására, hogy milyen uton és hogyan került a henteseknél lefoglalt zsir oda, ahol ezt tájalták.

Az Aradi Közlöny szerkesztősége megbízott azzal, hogy az Országos Közélelmezési Hivatal zsirügyi előadójánál érdeklődjem, e régóta tartó kérdés végleges sorsa iránt. Az előadó urnak megmutattam azokat a cikkeket, amelyek e kérdésről az Aradi Közlönyben megjelentek és megkérdeztem tőle: mit szándékozik tenni az Országos Közélelmezési Hivatal és van-e kilátás arra, hogy a zsirban szükölködő aradi polgárság végre hozzájut a lefoglalt tekintélyes mennyiséghez.

Erre a kérdésemre a következő választ kaptam:

— Arad város polgármestere felterjesztést intézett a hivatalhoz és ebben a felterjesztésben arra kért bennünket, hogy a lefoglalt zsirt és szalonját utaljuk ki a városnak. Az Országos Közélelmezési Hivatal utasította erre a polgármestert, hogy sürgősen állapítsa meg rendeltetését és keletkezését annak a zsirnak, amelyet a rendőrség lefoglalt a henteseknél. A polgármesternek idevonatkozó értesítését mind a mai napig nem kaptuk meg, így tehát nem állott módunkban, intézkedni ebben az ügyben. A polgármester ur mindössze arról értesített, hogy a rendőrség lefolytatta a vizsgálatot, de hogy a vizsgálat kiterjedt-e azokra a részletekre is, amelyekre mi kíváncsiak vagyunk, azt nem tudjuk. Nekünk mindenképp az azt kell tudni, vajjon a hentesek maximális áron vették-e azt a sertésmentyisíget, amelyből a lefoglalt szalonját és zsirt

termelték és tudnunk kell azt is, hogy nem olyan disznókról van szó, amelyeket akár Aradon, akár másutt a közfogyasztásra igénybe vettek. Ezeket a kérdéseket kell tisztázni és ha az aradi polgármester urnak a jelentése ezeket a kérdéseket teljesen tisztázza, akkor az Országos Közélelmezési Hivatalnak módjában áll nyomban intézkedni az aradi rendőrség által lefoglalt szalonja és zsir további sorsáról.

— Ami az Aradi Közlönynek azt az aggodalmát illeti, hogy a rendőrség által lefoglalt zsir és szalonja esetleg a henteseknél megromolhatik, erre vonatkozólag az a megjegyzésünk, hogy a 2715—1916. számú miniszteri rendelet megengedi, hogy olyan lefoglalt készleteket, amelyeket a megromlás veszélye fenyeget, az Országos Közélelmezési Hivatal rendelkezéséig is a város hatósága értékesíthessen. Ilyen esetekben nem kell megvárni a mi döntésünket és ha ez a veszedelem fennáll Aradon, akkor *joga van a polgármester urnak a mi intézkedésünk bevárása nélkül is sürgősen cselekedni.* Egyébként azonban a szalonja, különösen ilyen hideg időben nem romlik olyan gyorsan és hónapokig eltartható anélkül, hogy megromlanék.

Eddig szól az a nyilatkozat, amelynek közzétételére felhatalmazást kaptam. E nyilatkozat kiegészítésül elmondhatom még azt az információt is, hogy az aradi rendőrség munkájának alkalmasint még hosszú folytatása lesz. Azt hiszik ugyanis, hogy a lefoglalás tárgyát képező zsir nem rendes uton jutott el egyes aradi hentesek raktárába és kétségkívül szigorúan felelősségre fogják vonni azokat, akik a maximális áron felül vásároltak meg olyan sertéseket, amelyek közszükségleti célokra lettek igénybevéve. Egyebekben pedig felhatalmaztak annak a közlésére is, hogy az Aradon lefoglalt zsirból és szalonjából Arad város polgárai részesülnek, amennyiben a város méltányos igényeit az Országos Közélelmezési Hivatal minden körülmények között figyelembe fogja venni.

Paál Jób.

MŰVÉSZET.

Színházi műsor. Szerdán: Sztambul rózsája. Bérletszünet. Csütörtökön: Sztambul rózsája. Bérletszünet Pénteken: Sztambul rózsája. Szombaton délután: Legénybuesu, este Sztambul rózsája.

STAMBUL RÓZSÁJA.

(Operett 3 felvonásban. Szövegét írták Brammer és Grünwald. Zenéjét szerezte: Fall Leó. Fordította Gábor Andor.)

— Bemutató előadás. —

Nagyobb reklám kevés operettet előzött meg magyar színpadon, mint Sztambul rózsáját. De mindennél nagyobb sikere mégis csak az volt, hogy nem tudták miatta bezárni az egész nyáron át a Királysínház kapuit. A közönség tödult a színházba, ázsíóval vásárolta a jegyeket s ez a roham nem szűnt meg még ma sem. Mindjárt meg kellett mondanunk, hogy a közönségnek ez a tintetesszerű érdeklődése nem jogosulatlan. A Sztambul rózsája az utolsó évek

legszebb operettjeinek egyike. Kedves szövege teszi azzá s Fall Leó nagyszerű muzsikája, mely szinte matematikus pontossággal felépített, érkecs zene. Az első felvonásban egy csodaszép melódikus dal — Achmed belépője — ragad el e ennek visszatérő motívumai uralkodnak az egész operetten, mint egy kedvesen visszacsendülő refrén ismétlődő sorai. „Pompázó virágom, te édes drága Selerezádom!” hangzik a dal, melyből kelet búbajos mesevilágának szerelmes vágya kacag ki. A szövegírók ki is használták ezt a mesészerű milieut s minden jelenetbe beleoptak egy kis poézist és elringató hangulatot.

A siker nagy volt. Minden énekszámot és táncot megújráztatott a premier hangadó közönsége. A díszletek, a káprázatos női ruhák, a gyöngyöző zene nagyszerűsége, a zenekarból a színpadra kívánczó virágok, a meg-megújuló tapsorkán szinte mámorossá tette a publikumot, mely kedvességben ma önmagát multá felül. Nem volt bíráló szava, csak dicsérő kedve. S mindig az az igazság, amelyet a nagy közönség annak tart. A szereplők egyenként és összevéve a legszebbet nyújtották, amely vidéki városban osztályrésznünk lehet. Sőt — bár nem szeretjük a superlatívuszokat — az előadás nem egy része messze kimagasodott a megszokott nivó fölött. Ezt köelességünk elismerni. R. Horváth Mici asszony gyönyörű hangja és bájos Kondzsa-Gül volt. Elhitette velünk, hogy egy mese város legszebb rózsája. Átértett és finom játéka éppnyug kiegészítő része volt, mint a rózsának az illata. Ruhái, melyek egy egész kis vagyont értek, méltó szerzői voltak az iparművészei remekekre éhes női szemeknek. A tisztelők virágkosarakkal és csokrokkal kedveskedtek neki, valamint a Midüli szerepét játszó Zöldhelyi Annusnak is. Hogy alig pár hónap alatt mennyit fejlődött ez a kedves fiatal művésznő, ma fényesen beigazolta. Bájos volt és üde, mint énekének a színe és hangjának csengése tapsok alakjában hangzott fel a színpadra a közönség soraiból. Ruhái szerfelett izlések voltak s tánca is jobb volt, mint bármikor előbb. Baricsról nehéz írunk anélkül, hogy a tulzott dicséret hangját ne hallatnók. Az eredetileg tenor szerepet még nála is szokatlan melegséggel és erővel énekelte. Érett és okos alakítás volt az övé, játékával, szép hangjával, elegáns megjelenésével egyaránt kiérdemelte a megmegújuló hangos elismerést. Győző ma is eleveneséget, jóízű humort hozott a színpadra. Amint ot megjelent, derüvel telt meg a levegő s minden mozdulatára, szavára, énekére a nézők százainak harsogó kacagása felelt. Mint nőimitátor elsőrangnak bizonyult és sikere nagyon emelte, hogy állandóan finom eszközökkel dolgozott. Várnay kis szerepében is excellált, aminthogy a kisebb szereplők általában feltünően jó kvoltak, mint Ácsné, Thomay Masa, Delliné, Benkő Gizzi, Herold Ede. A női kar tagjainak öllözökei jóízűségről és nagy igyekezetéről tettek tanubizonyosságot. A zenekar bravurosan jó volt s Gellért Pál karmester nagy munkáját koszorúval jutalmazták tisztelői Z. A.

* **Telmányi Emili és Vas Sándor aradi hangversenye.** A háborus jótékonyág minden évben hazahívja Arad két kiváló művészt: Telmányi Emilt és Vas Sándort. Ez idén december 10-én tartják meg együttes hangversenyüket a kulturpalotában. A hangversenyt a Vörös Kereszt rendezi az elesett hősök emlékműve javára. A Vörös Kereszt elnöksége a lapok útján fogja tájékoztatni a publikumot a nem mindennapi zenei esemény részleteiről.

* **A színházi iroda hírei.** Matolcsi Béla társulat új tagja szombaton délután lép fel először az aradi színpadon

Rip-Rip regényes operett címszerepében. Ifjúsági és népies előadás: Szombaton délután 3 és fél óraker tartja a társulat a legközelebbi ifjúsági és népies előadást. Szinre kerül Rip-Rip regényes operett, a címszerepben Matolcsi Bélával. Lisbettet Z. Váradi Margit énekli. A többi szereplők: Zöldhelyi Anna, Benkőné, Gyöző, Várnai, R. Tóth Józsa, Herold, Polgár stb. Szatambul rózsája minden este. Allandóan zsufolt házak mellett gyönyörködik a közönség a legnagyobb sláger-operettben, a Sztambul rózsájában, mindenkor abban a kitűnő szereposztásban, mely ezt a kitűnő operettet diadalra vitte. Horváth Mici, Zöldhelyi Anna, Gyöző, Barics, Várnai stb.

* **Sztambul rózsája** Deák könyvkereskedőnél Forray-utca.

* **Az új lakbér szabályrendelet** kapható Oláh Sándor és társa könyvkereskedésében. Telefon 230.

Atkok egy gyermek sirjánál.

Kinos jelenet az aradi temetőben.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Kinos és feltűnő jelenetek játszódtak le a múlt hó végén az aradi felső temetőben, ahol az egyik sirnál a gyászoló gyülekezet tagjai sértő szavakkal inzultáltak egy odavetődött nőt.

Bodnár Nándor máv. tisztviselő kis gyermekét temették. A fájdalomtól megtört szülők, a rokonság és a hozzátartozók ott álltak a nyitott sirnál, amikor csak váratlanul megjelent Berecz Károlyné, ki szidalmazni kezdte a megrendült szülőket.

— Megátóztam őket, az isten meghallgatta és vette gyermeküket.

Önmagából kikelt, exaltált külsejű nővelkedése igen kellemetlenül érintette a gyászolókat, akik közül többen fel is szólították, hogy azonnal hagyja el a temetőt. Bereczné azonban nem tett eleget a felszólításoknak, hanem tovább folytatta átkozódásait, mire Bodnár Nándor feléje ment és erélyes hangon felszólította, hogy azonnal takarodjék el. A felszólításnak meg is volt az eredménye és Bereczné duzzogva otthagya a gyászolókat.

Bodnár Nándor ügyvédje útján feljelentést tett Bereczné ellen, akinek ma kellett számot adni, cselekedetéről az aradi kir. járásbírósa előtt.

Bereczné elismerte, hogy a temetés alkalmával valóban feltűnően viselkedett, és használta azokat a kifejezéseket, de mentségül azt hangoztatta, hogy megfélemedezett önmagáról, haragudott Bodnárékra és ezért ragadtatta el magát.

Zih József járásbíró megkísérelte a peres feleket kibékíteni, de Bodnár Nándor máv. tisztviselő határozottan a legszigorubb büntetés kimérését kérte a vádlottra, aki — ugymond — mélységesen megbántotta úgy őt, mint feleségét kegyeletes érzésében.

A tárgyalásra beidézték tanuk egyöntetűen vallották, hogy Bereczné használta az inkriminált kifejezéseket.

A bizonyítási eljárás befejezése után Pénzes ügyész megbízott a htkv. 191. szakaszába ütköző egyházi szertartás megzavarása miatt kérte Bereczné elítélését. A bíróság Berecz Károlynét bűnösnek mondotta ki, és hat napi fogházra átváltoztatható 60 koronára, továbbá egy napra átváltoztatható 10 korona pénzbüntetésre ítélte el. Az ítélet végrehajtását azonban felfüggesztették. Bereczné felebbezést jelentett be.

LEGUJABB.

Érkezett éjjel 2 óraker.

Lenin mellé állt a hadsereg.

Kopenhága. A Berlinske Tidende jelenti Haparandából: Pétervári utasok közlik, hogy Kerenszki Pskowban a helyzet fölött való kétségbeesésében agyonlőtte magát. Általános a vélemény, hogy Pétervár tíz nap alatt kiéheztetik. Az entente követei elutazásra készen állanak.

Ugyancsak Haparandából jelentik, hogy Finnországban nyugalom van és a svéd határt megnyitották.

Stockholm. A bolsevikiek külföldi képviselője jelenti, hogy az orosz helyzet teljesen bizalomkeltő, Pétervár nyugodt s a pogromról céltatosan elterjesztett hírek hazugságok. Pétervárrott az a hír terjedt el Csernow belépett a kormányba. A fronton lévő csapatok többsége a munkástanács rendelkezésére bocsátotta magát.

Stockholm. A bolsevikiek külföldi képviselőinek tagjai külön vonaton Pétervárra utaztak. A Szociáldemokrata ehhez hozzáfűzi, hogy ezzel teljesen ellentétben állanak az angol újságok kiküldöttjeinek táviratai, melyek a pétervári helyzetet nagyon sötét színben tüntetik fel.

Basel. A francia határt újból megnyitották.

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti este: Élénk tüzelés a Capellénél, Pasheidalénél. A Mahorime és Prome között levő területen az angolok nagy erővel támadtak és tért nyertek. Ellentámadásunk teljes mértékben folyamatban van. A keleti hadszíntéren nagyobb harcok nem voltak. Olaszországban nincs újság.

Lengyelország sorsa és Magyarország.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

A képviselőház mai ülésén a sürgős interpellációk sorát Tisza István gróf nyitotta meg. Nemcsak a magyar közélet tényezői, hanem az egész közvélemény a háború kezdete óta a legnagyobb érdeklődéssel és figyelemmel kísérte azokat az eseményeket, amelyekkel a lengyel nemzetnek az orosz járom alól való felszabadítását akartuk elérni. A lengyel kérdés alig szerepelt a magyar parlamentben, ami igen természetes s amely abban leli magyarázatát, hogy ovakodtunk hogy függőben levő ügy feletti nyilvános diskussziók megindításával esetleg akadályokat gördítsünk a kérdés megoldása elé. A külügyminiszter berlini útja alkalmával olyan közlemények jelentek meg a sajtóban, amelyek a külügyminiszter berlini utazását kapcsolatba hozták a lengyel kérdéssel. Megjelent ezután egy félhivatalos közlemény, amely ezt a kapcsolatot nem is tagadta. Ilyen körülmények között mulaszthatatlan, hogy a képviselőház állást ne foglaljon és hogy meg ne kérdezze a kormányt arra nézve, hogy ebben a kérdésben mi az álláspontja. A képviselőház állásfoglalásának olyan korlátok között kell mozogniok, amelyeket ilyen fontos természetű dolog természete megszab. Kérde tehát, hogy tekintve a hírlapi közleményekre és a külügyminiszter berlini tanácskozásaira, hajlandó-e a miniszterelnök a képviselőházat a tárgyalásokról tájékoztatni?

Wekerle Sándor miniszterelnök: A lengyel kérdést tárgyalják és állandóan dolgoznak azon, hogy a lengyel állam megszülessék és megerősödjék. A közigazgatási és kalonai intézkedések ezt elősegítik, de a tárgyalások még niincsenek befejezve s ezért ebben a kérdésben több felvilágosítást nem adhat. Minden magyar ember örvendhet, ha a lengyelek országa újjá születik és biztosíthat mindenkít, hogy államiségünk, nemzeti gazdasági és területi érdekeink a tárgyalásokon meg fognak ovatni. Biztosítja végül a képviselőházat, hogy a magyar parlament gyakorolni fogja befolyását ebben a kérdésben.

Tisza István gróf, nemcsak, hogy tudomásul veszi a választ, de teljesen egyetért mindazzal, amit a miniszterelnök mondott. Konstatálja, hogy ebben a nagy kérdésben a nemzet egységesen áll és meleg rokonszenvvel és örömmel fogja üdvözölni, ha a lengyel állam szoros kapcsolatba lép, mint önálló állam a monarchiával. Egynek érzi magát a miniszterelnökkel álláspontjában. Megelégedéssel veszi tudomásul, hogy a magyar parlament foglalkozni fog a lengyel kérdéssel. A Ház a választ tudomásul vette.

Tüzérségi harc Flandriában.

Berlin, november 20. (Hivatalos.) A nagyfőhadiszállás jelenti: Nyugati harc-tér:

Rupprecht trónörökös hadserege. A tüzérségi harc Flandriában tegnap délután a Houthoulster erdtől egészen Zandvoordeig jelentékenyen fokozódott és éjjel lankadatlan erővel folyt. Pelkapelle és Pasclandaele mellett a harci terület erős romboló tűz alatt állott. Az Artoisban, a Scarpe mindkét oldalán, Billecourtnál és St. Quentinnál szintén feléledt a harci tevékenység. Az ellenséges felderítő osztagokat küzelharcban visszavertük.

A német trónörökös hadserege. Soissonstól északra és a Maas keleti partján jelentékenyen fokozódott az állásaink ellen irányuló tűz, amelyet a Chaume erdő vidékén egy francia zászlóalj támadása követett. A támadást az ellenség súlyos veszteségei mellett visszavertük és foglyokat ejtettünk. Az ellenséget, amely az est folyamán még több ízben készülődött támadása megismétlésére, megsemmisítő tüzelésünkkel készütségi állásban szétvertük. Verduntól északra es keletre osztagaink vállalkozásai sikerrel jártak.

Keleti harc-tér. Nagyobb harci cselekmény nem volt!

Macedon arcvonal. A Vardar nyugati partján bolgár rohamcsapatok benyomultak a francia arkokba és foglyokat ejtettek. Ludendorff.

HIREK.

Gyermekgyilkos és öngyilkos anya.

(Az orosz fogoly szerelmese.)

(Telefon.) Véres tragédia zavarta meg ma Gyoma község csendjét. A háború mindennapos regényeinek egyikére tett véres pontot a halál. Nagy Antal Gyoma legvagyonosabb polgárainak egyike két évvel ezelőtt orosz fogságba esett. Flatal felesége tovább vezette itthon a gazdaságot annak a Don menti kozák hadifogolyának a segítségével, akit a kenyérmezei fogolytáborból vezényeltek hozzá. Nagy Antalné szemet vetett a daliás oroszra és intim barátság fejlődött köztük.

A szép asszony és az orosz fogoly barátságának gyümölcse egy szőke kis fiú lett, akit több mint félévvel ezelőtt dajkaságba adott az asszony egy újpesti nőhöz. Nagy Antalné folytonos aggodalmak között élt. A szomszédok, a kik sejtették valamit, állandóan azzal rémitgették, hogy a férj csererokkánt gyanánt rövidesen hazatér. Az asszony tegnapelőtt Újpestre utazott és kivette a dajkaságból a gyereket. Este pedig fölkeresett egy üres telket Újpesten, ahol a gyereket *élve elásta*. A borzalmas aktust azonban szerncsétlenül végezte el, mert a szerencsétlen kis gyermeknek *egyik lábát küldöztött a földből*. A reggeli járókelők hamarosan jelentést tettek az esetről az újpesti rendőrségnek.

A nyomozás hamarosan kiderített mindent. A gyomai csendőrséghez ma távirat érkezett Újpestről, hogy tartóztassa le Nagy Antalné. A csendőrök elmentek az asszonyhoz aki az ablakon át látta, hogy a csendőrök közelednek a házhoz. Hamarosan tisztában volt a helyzetek. Bezárta a kaput, eltorlaszolt ajtót, ablakot, majd fölzaladt a padlásra, ahol *felakasztotta magát*. Mire a csendőrök bejutottak hozzá, halott volt.

— **A királyi pár útja.** Bécsből jelentik: Károly király és Zita királyné I. Ferenc József királyunk halálának évfordulója alkalmára Laxenburgba utaztak.

— **Ferenc József halálának évfordulója.** Szerdán délelőtt megboldogult királyunk halálának első évfordulóján délelőtt 9 órakor a vártemplomban ünnepélyes requiemet tartanak, a melyen a katonazene is közreműködik.

Öfelsége I. Ferenc József halála évfordulója alkalmából az aradi zsinagógában *21-én d. u. 4 órakor* gyászistentisztelet lesz.

— **Tábornokok előléptetése.** A király kinevezte *Schouchenstuehl* tábornagyt — vezérezredessé; *Sarkotio* gyalogsági tábornokot — vezérezredessé; *Dushek* altábornagyt — tábornaggyá; *Weber* altábornagyt — gyalogsági tábornokká; *Habermann* altábornagyt — gyalogsági tábornokká; *Scotti* altábornagyt — gyalogsági tábornokká. *Kudelka* báró ellentengernagyot — altengernaggyá.

— **A Ház holnapi ülése.** *Gudapestről* telefonálja tudósítónk: A képviselőház holnap nem délután 3 órakor, hanem 4 órakor tart ülést, mert 3 órakor Horváth Gyula képviselő temetése lesz. A holnapi ülésen megállapítják a további munkaprogramot és több interpellációt fognak előterjeszteni. *Molnár* Béla Lachne Hugónak a hadikölcsön jegyzése ellen elmondott makói beszédét fogja szóvátenni, *Farkas* Pál a Gerde-ügyben, *Urmánczy* Nándor pedig az orosz támadások ügyében fognak interpellálni.

— **Just Ferenc új munkaköre.** A kereskedelemügyi miniszter — mint megírtuk — *Just* Ferenc főfelügyelőt megromgált egészségi állapotára való tekintettel, saját kérelmére az aradi fizetvezéség vezetése alól felmentette. Ez alkalommal *Just* Ferenc főfelügyelőnek buzgó szolgálataiért egy a kereskedelemügyi miniszter, mint a Máv. igazgatósága legteljesebb elismerését fejezte ki és szolgálati érdekből az igazgatóság építési és pályafentartási főosztályába Budapestre helyezte át, hol egy gen fontos ügykört, a *budapesti új pályaudvarok építési munkálatai* előkészítését és irányítását fogja végezni.

— **Gróf Tisza Kálmán megoperálták.** A szolnoki kerület országgyűlési képviselője, gróf Tisza Kálmán a képviselőház üléseinek megkezdésekor hazaérkezett a frontról és jelenleg osegédi birtokán tartózkodik. A harcéri megoperáltetés és a fájradalmak erősen megviselték a képviselőt, fájradalmas lábaja újra kiujult s ez akadályozta volna a gróft a harcéri szolgálat további ellátásában. Gróf Tisza Kálmán nem akart itthon maradni, hanem dr. Lummitzer József törzsorvost lehvatta Budapestről, aki a gróf jobb lábán operációt végzett. A műtét jól sikerült. Néhány napig még a szobában kell maradni a képviselőnek, de rövidesen ismét talpra áll gróf Tisza Kálmán, felmegy a képviselőház üléseire is s ha az ülészak véget ér, ismét elfoglalja helyét a fronton huszárjai között.

(Wekerle feje.)

A cirkusz poros porondján látunk néha bravuros bajnokokat, akik horribilis sulyokkal dobálóznak olyan kecsesen, olyan bámulatos biztonsággal, mintha piros pomagránát almák volnának. Az olcsón szórakozni kívánó közönség az elősö sorokban éppen olyan tágra meresztett szemmel nézi a köröndön belül dolgozó tagbaszakadt, pompásan plasztikus, erős izomzatú embert, mint a karzaton ágaskodók. A bajnok mindenkit elkápráztat roppant erejével, ámulatba ejti a tömött nézőtér és előadás után pergőtáps hallatszik minden oldalról. Ez a kép jut eszünkbe, amikor olvassuk, hogy a pénzek minisztere, a 70 éves *Wekerle* Sándor fejből, betéve, kívülől mondotta el expozéját. A milliókkal, sőt milliárdokkal úgy látszik ez diabolikus erejű államférfi, mint a cirkuszi ekvilibrista a tüzes fáklyákkal, vagy hat tányérral, golyóval és késsel. Bámulatos, hogy az a rengeteg sok szám hogy tér el *Wekerle* fejében? Dobálja, táncocattatja, magasra emeli aztán csöndesen leengedi és később újból előről kezdi a tébolyító száműveleteket, anélkül, hogy jegyzetbe nézne, hogy ceruzával kezében követné a kis rubrikákat. Előtünk áll egy szám-bajnok, egy szédületes em lékező tehetséggel rendelkező finánc-zseni, akinek ajkán minden lendítő-szíjat megszegyenítő gyorsasággal keringenek a számok. A bevétel ebből — mondja — ennyi millió, a kiadás annyi millió, a háborús cseh ennyi millió, a flotta annyi millió. Most az adó millió-súlyát emeli, majd az új esetek még káprázatosabb számjegyet csapja nagy ivben hajítva a porondra, szoroz százezrekkel, oszt és kivon százezrekkel, amikből tíz, tizen egy jegyből álló sorszám jön ki. És mindezt úgy, mintha egy diák behíllázott leckéjét mondaná el, vagy minth egy rettenetes erejű ember sulyokat emelne. Aki pedig a pokoli produkcióba részesíti a publikumot, az egy hetven éves ur, aki alig néhány hónappal ezelőtt kezdte meg újból a tréninget. Elismerjük: maga a mutatvány, a zsonglőri munka minden bókra érdemes, tudjuk: a felemelt sulyok tömörek és valóságosak voltak, nem svartzkiinstlereiről volt szó, nem imaginárius sulyok röpködtek a levegőben, hanem vasból voltak azok. Csak azt nem tudjuk, hogy mi rejlik mögöttük? Ezt azonban jobb nem boncolni.

— **Aradi urleány a miniszter előtt.** *Fodor* Klári, *Fodor* Zsigmond műépítész bájos leánya küldöttséget vezetett a miniszterhez. *Fodor* Klári, a budapesti tudományegyetem bölcsészeti fakultásának egyik legtalentumosabb hallgatója s lelkes előharcosa annak a törekvésnek, hogy a nők előtt is megnyiljanak a jogi fakultás kapui. Női küldöttség járt ez ügyben *Apponyi* Albert gróf közoktatásügyi miniszternél s a küldöttség előtt a miniszter kijelentette, hogy a kormányának álláspontja az, hogy nemcsak a jogi szakot, hanem a műegyetemet is meg kell nyitni a nők előtt. A miniszter szavait a küldöttség nevében *Fodor* Klári köszönte meg s ezuttal nemcsak a köszönő beszéd volt formás, hanem maga a szónok is.

— **Az orosz zsidók bosszúja.** *Pétervárról* jelentik: *Puriskievics*et, a *Fekete várak* vezérét a *Ruskoje Slovo* jelentése szerint a zsidó katonák megölték. *Puriskievics*et állítólag azért tették el láb alól, mert ő volt a pogromok rendezésének főnöke. A hírt még nem erősítették meg.

— **Halálozások.** *Schwartz* Herman életének 65-ik évében elhunyt. Temetése f. hó 21-én, d. u. 2 órakor lesz *Atilla-tér* 4. számú házból. Az elhunytban *Schwartz* Aladár, *Oppenheimer* és *Schwartz*-cég bétagja édesatyját gyászolja. *Lelle* István dr. egyéves önkéntes tizedes, a maróti körjegyző fia, rövid, súlyos szenvedés után meghalt.

— **Bevonultatják a szolgálatképes vasuti munkásokat.** Budapesti munkatársunk telefonálja: Értésüléseim szerint a hadvezetőség az arvonalbeli szolgálatra alkalmas, nem szakképzett vasuti munkásoknak segédszolgálatra minősített legénységgel való kicserélését rendelte el. Ez ügyben a honvédelemügyi miniszter 21810—eln. 4. szám alatt rendeletet is bocsájított ki. A rendelet szerint az aradi vasútparancsnokság az illetékes póttettekhez vonultatja be az arvonalbeli szolgálatra alkalmas vasuti munkásokat, akiknek kicserélésére az aradi segédszolgálatos pótszázad, illetve a csabai szakmunkásgyűjtő keret becsájt rendelkezésre megfelelő legénységet. Amennyiben a kicserélt vasuti munkást bevonulása alkalmával a bizottsági bemutatásnál arvonalbeli szolgálatra alkalmatlannak találják, az illető a póttett irányító irányító tisztje a vasútparancsnokságnak visszaküldi azzal, hogy az illető pótlására kirendelt egyént vonultatassák vissza a kirendelő parancsnoksághoz.

— **Százezer embernek 10 kiló cukor.** Azoknak a vizasztalására írjuk meg ezt a hírt, akik örökösen tele vannak panasszal amiatt, hogy Aradon kevés a cukor. Egy szabadkai lapban olvassuk, hogy a város már hónapok előtt kifizette 14 waggon cukornak az árát, amelyből azonban a Központ mindössze egy waggonnal utalt ki. De hogy a szabadkai élelmezési hivatal ne jöjjön zavarba, Cukorközpont pótlólag irányított részére még tíz kiló cukrot. Szabadkának százezer lakója van, tíz kiló nyers cukorból juthat minden embernek egy szem.

— **Kitiltották Aradról Bölöni Domokos Lászlót.** A fővárosi rendőrség távirata tegnap érkezett meg az aradi rendőrséghez és ebben részletesen elmondja *Bölöni* Domokos László viselt dolgait, aki tudvalevőleg meg akarta vesztegetni *Barabás* Béla főispánt. Az Aradi Közlöny mai számában már ismertette a fiatal szélhámos előéletét. A fővárosi rendőrség táviratának megérkezése után *Berecz* Ferenc rendőrkapitány maga elő hívatta a huszonhárom éves szélhámost és értésére adta, hogy a rendőrség örök időkre kitiltotta a város területéről. Egy rendőr kikísérte *Bölöni* Lászlót a vasuti állomásra, ahonnan délben elutazott Budapestre.

— **Adományok.** *Néhai* *Fábry* Sándor dr. ravatalára szánt koszoru megváltása címén az aradi Casinó Egylet 100 K., halottak napi virággy. címén *Br. Urbán* *Péterné* 50 K., a 18-iki felolvasás tiszta jövedelmeként *Tötössy* *Dalma* a *Napközi* Otthon javára 50 K., ezenkívül *Rónay* *Endre* 300 K., *Moskovitz* *Sándor* 30 K. és *Vertán* *Istvánné* 10 K.-t adományozott a Növédelmi Hivatalnak. Természetbeni adományt *Sin* *ger* *Sédonné* 18 drb. gyermekkelengye, özv. *Rónay* *Lajosné* 20, *Rónay* *Dóra* 1 tárgyat, *Csernovics* *Judit* 1 szőrmalomb, *Csernovics* *Észter* és *Erzsébet* 1 divánpárna. Mindezen nagylelkű adakozóknak hálás köszönetet mond a Hivatal nevében *Baross* *Boris* ügyv. alelnök.

— **Francia béke tüntetések.** Bécsből jelentik: Svájci határról érkezett jelentések szerint Lyonban az elmúlt szerdán nagy béketüntetések voltak.

— **Adományok.** Az Aradi Ujságitó Egylet *Fábry* *Sándor* alapjára *Blédi* *Boldizsár* 40, *Teller* *Kálmán* 20 koronát adományozott.

Tisza Ausztria ellátásáról.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Tisza István gróf a képviselőház mai ülésén napirend előtti felszólalásra kért engedélyt, hogy a közlelmezési hivatal vezetésével megbízott miniszter egyik hírlapi nyilatkozatával foglalkozzék. Felszólalásának nem az a célja, mondotta Tisza István, hogy a nyilatkozattal ellentétes álláspontot foglaljon el, de bizonyos fontos kérdéseket akar tisztázni. Támadás érte Hadik minisztert, mert együtt tárgyalt az osztrák és közös miniszterekkel élelmezési kérdésekről. E támadásokkal nem azonosítja magát sőt hang súlyozza, hogy célszerűségi szempontból kívánatos, ha a kormányok egymást kölcsönösen támogatják, hogy az idevágó viszonyokat megismerjék. Azt a reményét fejezi ki, ha az egyetértésben megállapodásra nem jutnak, a magyar kormány önállóan fog intézkedni. Arra a kérdésre, hogy mennyit adjunk Ausztriának a Magyarországon termelt élelmicikkekkel, azt feleli, hogy minden magyarnak az az óhaja, hogy a lehető legtöbbet, mert kötelességünk Ausztriát segíteni. Nagyhorderejű nemzeti érdek, hogy Magyarország nemcsak a háborúból, hanem gazdasági téren is vegye ki részét. Bizonyos elégtételt konstatál Hadik nyilatkozatában, a mikor arra hivatkozik, hogy a mostani kormány ugyanannyit ad, mint a munkapárti kormány adott. A munkapárti kormány elment a lehetőség határáig és híven teljesítette kötelességét úgy Ausztriával, mint a magyar néppel szemben. Sajnálja, hogy Magyarországnak az élelmezés terén tett szolgálatait Ausztriában és Németországban igazságtalanul ítélik meg.

Hadik János gróf válaszol Tiszának. Tisza úgy állítja be a kérdést, mintha én Magyarország érdekeit elárultam volna és

az Ausztriával kötött megállapodásnál hibát követtem volna el. Tisza azt a kijelentését, hogy élelmezési kérdésben nincs helye az agitációnak, elsősorban mondja a saját párthíveinek. (Nagy zaj jobbról.) Eddig ezeket a kérdéseket nem tárgyalták a nyilvánosság előtt. Beliczay Béla Békésmegyében egy népgyűlésen azt követelte, hogy a kenyérkvótát emeljék fel és ne adjanak a csehnek. (Fielyeslés balról.) A beszámolást ne hagyjuk a háború utánra, hanem mondjuk el most kifogásainkat. Vonják le általánosságban tartott vádjai konzekvenciáit, mint ahogy ő maga is tette. Konstatálja, hogy a közös élelmezési tárgyalásokon semmiféle megállapodás nem jött létre. Azt mondotta, hogy annyit szállít Ausztriának, amennyire magát az előző kormány kötelezte. Ezzel nem mondotta azt, hogy a szállítás az előző kormány kötelezettségéből folyik.

Tisza István gróf kijelenti, hogy nem politizál, hanem megelégedéssel konstatálja, hogy Hadik beismeri, hogy nincs kötelezve az előző kormány szerződése által.

Landauer Béla a hadikölcsön propagálásának kérdését kifogásolja és hibáztatja, hogy a népet a hadikölcsön jegyzéséről nem világosítja fel.

Wekerle Sándor megnyugtató választ adott.

Beliczay Béla személyes megtámadás címén szólal fel és kijelenti, hogy a Hadik gróf által neki tulajdonított kijelentést nem tette.

Hadik János gróf rövid felvilágosítása után szünet következett.

Az ezután történetekről lapunk más helyén írunk.

Közös étkezők Aradon

Az Aradi Közlöny volt az, amely más városok példájára hivatkozva, kifejtette annak szűk ségességét, hogy a város közös éttermeket létesítsen, amelyekben aszegenyebb sorsu lakosság olcsó pénzért ebédet kaphat. Különösen szűkségessé teszi ezt a tisztviselők, a magánhivatalnokok és a lateiner osztály sanyaru helyzete. A város vezetősége mindezekig húzó dozott az életrevaló eszmétől, de most kénytelen lesz vele foglalkozni, mert az aradi szociáldemokrata-párt a közlelmezési bizottság mai ülésén konkrét javaslattal áll elő.

A szociáldemokrata párt azt indítványozta, hogy a város haladéktalanul állítson vagy állítasson fel közös éttermeket, amelyekben az arra szoruló közönség részére olcsó, megfelelő ételeket szolgáltatassanak ki. Egyelőre minden kerületben csak egy-egy ilyen közös étterem felállítását kérte s ezenintézmények megszervezésében és kezelésében maga a párt is közre óhajt működni. Az ételek kiadását a jegyrendszerral szándékoznak bevezetni a munkások és arra kéri a Közlelmezési Hivatait, hogy azonnal tegye meg az előkészítő intézkedéseket.

Ezenkívül kívánja a párt, hogy létesítsék a mozgókonyhák rendszerét, hogy a külvárosokban lakó szegényebb néposztályok a legolcsóbb árak mellett jussanak tápláló ételekhez. Végül az indítványozta a szociálista párt, hogy az összes aradi óvodákban állítsák fel a gyermekek Napközi-otthonát.

Varjassy Lajos polgármester rokonszenven emlékezett meg a szociálista párt indítványáról, de annak a nézetének adott kifejezést, hogyha nem sikerül megfelelő mennyiségű élelmiszert beszerezni, akkor az egész indítvány nem egyéb szép és humánus kívánságnál. Talvay a város elállt a népkonyhák felállításának tervétől mert az izraelita népkonyha működött, de az idén kérdéses, hogy az izraelita népkonyha megkezdheti-e működését és ezért szükséges, hogy a város a közös éttermek terével a legkomolyabban foglalkozzék.

A bizottság az indítványnak a Napközi-otthonok felállítására vonatkozó részét magáévá tette és az indítvány végrehajtására nézve át fog irni a tanfelügyelőséghez.

A közös éttermek létesítésére nézve egyelőre abban állapodtak meg, hogy Exterde Kálmán báró jelentkezésre szólítja fel mindazokat, akik a közös étkezőkben részt akarnak venni.

LEGUJABB.

Erkezett éjjel 3 órakor.

Elhagyták az entente követek Pétervárt

Hamburg. Kopenhágából jelentik: Az új orosz kormány és az entente nagykövetek közt a helyzet egyre feszültebbé válik. A hivatalos érintkezés megszakadt. A nagykövetek készen állanak az elutazásra, ami eddig csak azért nem történt meg, mert félnek, hogy a finn helyzet miatt az utat félbe kellene szakítani.

London. A Daily Telegraph jelenti Pétervárról: Az a hír van elterjedve, hogy a szovjet békeajánlatát tartalmazó táviratára Anglia válaszolt és kijelentette, hogy csak akkor kezdhet tárgyalásokat, ha a monarchikus heyzet vissza lesz állítva.

Rotterdam. Az itteni lapok jelentései szerint Clemenceau miniszterelnök változásokat akar eszközölni a francia katonai parancsnokságban. Állítólag Patein, mint generalissimus elhagyja helyét.

Bern. Hágai híradás szerint az orosz kormány elhatározta a határok lezárását és azok szigorú ellenőrzését. A forradalmi bi-

zottság engedélye nélkül senki se léphet orosz területre.

Zürich. Semleges lapok írják: Az orosz viszonyokra jellemző, hogy az Oroszországban tartózkodó angol és francia tiszttek több városban nem mernek az utcán mutatkozni.

Genf. Az Echo de Paris jelenti: A kormány a francia kamara legközelebbi ülésén tíz milliárd újabb hitel megszavazását fogja kérni.

Zürich. A zürichi nagy tüntetések nyomai a város főbb pontjain még alaposan látszanak. A szervezett munkások és a szociáldemokraták erőlyesen követelik, hogy az utcákról rögtön vonják vissza a csapatokat, mert ellenkező esetben általános sztráktá lépnek.

Stockholm. A Matin pétervári levelezőjét a bolsevikiek utasítására Torneában letartóztatták.

— Egy gazdag elvált asszony öngyilkossága.

Brassóból jelentik: Ma reggel értesítették a rendőrséget, hogy a Vasut-utca 54. sz. alatti házban öngyilkosság történt. Haupt Frida, egy férjétől különváltan élő asszony a menyezeti lámpahorogjára felakasztotta magát és mire reáltáltak, már nem volt élet benne. Az öngyilkosságot csak ma reggel fedezték fel, azonban egészen bizonyos, hogy Haupt Frida, akinek a rendőrség tudomása szerint közel negyedmillió a vagyona, már tegnap este követte el végzetes tettét. Az a ház is, amelyben az öngyilkos nő lakott, a saját tulajdona volt. Hogy Haupt Fridát mi indította a végzetes tett elkövetésére, erről különböző verziók keringenek. A legalaposabbak valószínűleg azok a hírek, amelyek az öngyilkos magasfokú idegességéről szólnak, de bizonyos az is, hogy Haupt Frida egy valópernek a központjában állt.

— Winterről, aki 24-én lép fel a Gyermekfelhúzó Egyesület javára, sokan nem tudják kicsoda. Winterré a világon egyedülálló telepátiás fenomen, aki a telepátia körébe vágó mutatóványaival válsággal csodákat produkál. Aki megnézi, az sohasem felejtí azt, amit ott látott. A pesti lapok, mikor a fővárosban fellépett, a legnagyobb elragadtatás, sőt esodálat hangján írtak róla. A csodaember felléptére a jegyek Scherhag-óégnél kaphatók. A kulturpalota erre a estére fűtve lesz.

— A legújabb lakóérrendelot kapható Pichler papírkereskedésében (Bohus-palota.)

— Elveszett boa. A Zrinyi-utcában ma elveszett egy fekete boa, amelynek kék selyem a béése. A megtaláló sziveskedjék Révai-utca 6. szám alatt Szabó Margitnak illó jutalom ellenében átadni.

— Karácsonyi albumok előjegyezhetők Kerpelnél.

Wekerle memoranduma a királyhoz.

(Az uralkodó a cseh aspirációk ellen.)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

A magyar képviselőházban ma sürgős interpellációk alakjában került szóba a csehek színész és tervszerű támadása Magyarország integritása és területi épsége ellen. A képviselők elpanaszolták a nemzet bánatát, amely a cseh izgatás miatt eltölti és Wekerle Sándor miniszterelnök nyomban olyan választ adott, amely mindenkit teljesen megnyugtathat. A miniszterelnök kijelentésében az a legsúlyosabb és egyúttal legirvendelesebb érv a cseh pimaszkodás erőtlensége mellett, hogy maga a király veti eléje uralkodói hatalmát. Wekerle elmondotta a Háznak, hogy beszélt az osztrák kormány fejével is és az sem azonosítja magát a cseh politikusokkal. Így mondotta ezt a magyar miniszterelnöknek. De miért nem mondja meg ezt a bécsi Reichsrathban a cseh pimaszoknak is?

A képviselőház ülésének erről a részéről a következőket telefonálja tudósítónk:

Perényi Zsigmond báró a cseh támadások ügyében interpellál.

— Mélységes elkeseredéssel és megbotrányozással olvastuk, mondotta, az osztrák parlamentben történeteket. Felolvassa a király esküjét, amelyben az áll, hogy a király Magyarország területi épségét megvédi és azt megsemmisíteni nem engedi. Stank ur mégis 13 vármegyét követel.

Bartha Odón: Minden vértanaest egy vármegyét.

Perényi Zsigmond báró: A háború alatt ellenségeink megeseináltak. Nagyszerbia és Nagyrománia térképét, Magyarország rovására, Stankék rosszabbak a rablónál, aki ránk tör, mert ez ellen fegyverrel védekezhünk. A házi tolvaj ellenben a legáljasabb, mert nem tudni, hogy hol és mikor támad alattomosan. Mi harcolunk, de annektálni nem akarunk. A csehok sokkal praktikusabbak, ők nem harcolnak (Viharos taps.), de annektálni akarnak. A gyakorlatos cseh pszichológusokat sem az osztrák miniszterelnök, sem az osztrák házelnök nem utasították vissza; hallgatásuk beleegyezést jelentett. Komolyan inti Ausztriát, vigyázzon, nehogy Magyarországon létrejőjön olyan alakulás, amely a régi jelszót tüzi ki: Los von Osterreich! (Oriási taps balról.)

Polónyi Géza interpellációjában azt mondja, hogy a magyar állam függetlenségét csak egy dolog védheti meg: a független magyar hadsereg védelme alatt álló perszonál unió.

Bakonyi Samu előterjeszti az egyesült függetlenségi pártok határozatát a cseh támadások ellen, melyet az *Aradi Közlöny* már ismertetett.

Andrássy Gyula kijelenti, hogy nem azért szólal fel, hogy megvédje Magyarországot a cseh támadásoktól, mert arra semmi szükség sincs. Számíthat arra a körülményre is, hogy Ausztriában nemesak a csehok, hanem a dél-szlávok és a rutének szintén le akarnak hasítani az ország testéből egy darabot. Az integritás szempontjából mosollyal térhetünk napirendre a támadások fölött, mert azokban semmiféle veszélyesség nem rejlik. A magyarok a háborúban a legteljesebb odaadással és szívós kitartással küzdöttek és küzdenek mind mai nap is. Magyarország a legbiztosabb támasza egy a monarchiának, mint a dinasztának. A cseh támadásoktól tökéletesen megvéd az 1867. évi 12-ik törvényeik. Hol van az a cseh hadsereg, amely megtámad bennünket? Nem fél a csehektől, akik csak a forradalom esz

közével dolgozhatnak velünk szemben. Ez pedig a nyílt forradalom bevallása volna, ami súlyos dolgokat vonhatna maga után.

Wekerle Sándor miniszterelnök Perényi interpellációjára megjegyzi, hogy nem lehet a cseh aspirációk és az élelmiszer kérdések között párhuzamot vonni. Azok a súlyos incidens vádák, melyek az osztrák parlamentben és a cseh sajtóban elhangzottak, arra készítettek bennünket, hogy azokat komolyan vegyük. Erélyesen vissza kell utasítanunk azt a vádat, mintha nálunk a nemzetiségek rabszolgásgorban élének. Semhol a világon az egyéni szabadságnak azt a mértékét nem élvezik a nemzetiségek, amit nálunk. Az ország lakóssai között semmiben sincs különösebb elbánás. A nyelvi, egyéni, közigazgatási és iskolai ügyekben a nemzetiségi érdekek teljes kielégítést nyertek; az egyházi és iskolai kérdésekben pedig valóságos autonómiát élveznek. Az államszervezetet a nemzetiségek igénybe veszik, sőt a választás terén is megnyilvánult a teljes egyéni szabadság. Az új törvény pedig e téren még nagyobb szabadságot fog a nemzetiségeknek biztosítani.

Tisza István gróf: Elég baj!

Wekerle folytatja: Elsősorban arról kell gondoskodnunk, hogy a cseh izgatás hullámai ide át ne csapjanak. Ahol ilyen tapasztalunk, ott rögtön szigorú intézkedéseket kell fogantatni. Eddig azonban ez senki az ország területén nem fordult elő.

Beszámol a miniszterelnök arról, hogy az osztrák kormány elnökeivel tegnap folytatott megbeszélés szerint Seidler dr. nem helyesli ez a politika, aminek következe távol áll tőle. Az uralkodóhoz és az osztrák kormányhoz küldött memorandum kifejtette, hogy a magyar-ság ellen elhangzott támadások jogtalanok. *Ebben a kérdésben gondolni nem lehet arra, hogy a hangoztatott igények másképp, mint az osztrák tartományok keretein belül nyernének kielégítést.* A támadások nem maradnak megtorlás nélkül. Kijelentette a miniszterelnök, hogy őfelsége jobban hangoztatja, miszerint *ki van zárva annak lehetősége, hogy a király egész uralkodói hatalmával meg ne gátoljon olyan törekvéseket, melyek a magyar állam integritása ellen irányulnak.*

Oriási taps és helyeslés.

Az interpelláló és a Ház a miniszterelnök választát módosítással vette.

Ezután Fényes László interpellált cseh katonák árulása miatt, amiről lapunk más helyén írunk.

Elkeseredett harcok a Brenta és Piave közt.

Budapest, nov. 20. (Hivatalos.) Olasz harctér: A Brenta és Piave közti hegyekben, a Monte Tomba északi lejtőin, elkeseredett harc folyik. Az olaszok minden kísérlete, hogy az elveszett állásokat áldozatokkal teljes ellentámadásokkal visszafoglalják, eredménytelen maradt. Az ellenség súlyos veszteségeket szenvedett. Egyébként nincs különös jelenteni való. *Vezérkar főnöke.*

Berlin, november 20. (Hivatalos.) A főhadiszállás jelenti: Olasz arcvonal: Olaszok erős ellentámadásai azok ellen az állások ellen, amelyeket a Monte Tomba északi lejtőjén elfoglaltunk, tegnap elkeseredett harcokra vezettek. Tüzérségünk és géppuskáink tüze a sűrű tömegekben rohamozó ellenség sorait megritkította, gyalogságunk pedig visszavetette a támadókat kiinduló állásaikba. *Izen a harcok szakaszán az erős tűz tovább tart. A*

Piave alsó folyása mentén nincs újság. **Ludendorff.** (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Ir-forradalom küszöbén.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Amsterdam. Anglia sok bajai között nagy gondot okoz a kormánynak az új erőre kapott és a napról-napra akuttábbá fajuló ir veszedelem.

A Daily Telegraph azt jósolja, hogy feltétlenül vérontásra fog kerülni a sor. A lap követeli a kormánytól, hogy a sinterin mozgalom vezetőjét Dewalt azonnal vesse börtönbe, mert ő nyíltan hirdeti a forradalmat és az i köztársaságot. Lloyd George beismeri, hogy az ir ifjak nem szerepelnek ugyan a hadseregben azonban mégis kitűnő katonai kiképzésben részesülnek. A Daily Telegraphnak ezen értesülését nem erősítették meg.

A bolsevikiek Moszkvában is győztek.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Berlin. A Lokalanzeiger baseli távirata szerint párisi jelentések is megerősítik, hogy a maximalisták Oroszország két fővárosában, Péterváron és Moszkvában teljes győzelmet arattak. A moszkvai kormányt csak kevés tisztviselő támogatta, akik nagyon vitézül harcoltak. A vasuti hivatalnokok a katonaság szállítását Pétervár és Moszkva között megtagadták.

Stockholm. Oroszországból érkezett utasok elmondják, hogy Moszkvában a véres utcai harcok tovább folynak. A város két legnagyobb szállóját tűz pusztította el és a városi színház is lángokban áll. Az utcákon sok halott hever. A bolsevikiek segélycsapatait, melyek Moszkvába igyekeztek, a mozdonyvezetők vonakodtak továbbítani, azonban a bolsevikiek maguk vezették a vonatokat. Az az újságíró, aki Balabanova asszonyt meg akarta vesztegetni, a csikágói Daily Chronicle tudósítója.

London. Az alsóházban Balfour külügyminiszter egy kérdésre válaszolva kijelentette, hogy az oroszországi helyzet még tisztázatlan, de a látszat azt mutatja, hogy az extrémisták Pétervárott és Moszkvában teljesen urai a helyzetnek. A koalíciós kormány alakítására irányuló tárgyalások — folytatta Balfour — még nem vezettek eredményre. A múlt hét elején a pétervári nagykövetséggel megszakított távirati összeköttetés ismét helyreállott. Buchanan nagykövet helyén maradt.

Berlin. Párisi jelentések szerint a francia kormány nem fogja elismerni a Lenin-kormányt. — A párisi orosz konzulátus a legutóbbi héten 250 orosz alattvalónak adott engedélyt a semleges országokba való elutazásra. — A francia bankok értesítést kaptak a kormánytól, hogy szüntessek be Oroszország számára a fizetéseket.

OLVASSA NAPONTA

az „Aradi Közlöny” apróhirdetéseit. Hétköznap 50—60, vasárnap és ünnepnap 100—120 különféle apróhirdetés található az „Aradi Közlöny”-ben. —

KÖZGAZDASÁG.

Jegyezzenek a kicsinyek is.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ma ismét nagyot lendült országszerte a hetedik hadikölcsön, a bankok és vállalatok folytatták a hatodik hadikölcsönre jegyzett összegeket lényegesen meghaladó összegek aláírását. A tökeerős csoportoknak ez a nagy szabású részvétele mindenestre megerősítheti a bizalmat a kisemberekben, ha ugyan egyáltalán szükség van ennek a minden réteget át ható bizalomnak fokozására. Ma már nincsenetkülönbség abban, hogy a hadikölcsön jegyzése nemcsak elemi polgári kötelesség, hanem a legesábitóbb tökebefektetés is. Vonuljanak tehát fel tömegükkel a kicsinyek is, hogy a nemzeti kölcsön anyagi és erkölcsi sikere újra keresztülhúzza ellenségeink számításait. Ma a következő nagyobb jegyzésekről kaptunk hírt:

Ipar- és Népbanknál Endre Janka 5000 kor., Gress Imre 8800 kor., R. K. 5000 kor., eddigi jegyzések összege 3.257,900 korona.

A Csanádi Gazdasági Takarékpénztárnál a mai nap folyamán 250,600 koronát jegyeztek. Az eddigi jegyzések összege 1.269,000 korona.

A Polgári Takaréknál 147,000 koronát jegyeztek.

Az Aradi Kereskedelmi Banknál 61,000 koronát jegyeztek a mai nap folyamán.

Drágább lett a sertés.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A hivatalos lap mai száma kormányrendeletet közöl, a mely ugy a sertés árának ár-emelését elrendeli, mint a sertésvágást újból szabályozza.

A rendelet szerint olyan sertéseket, a melyeknek súlya darabonként 40 kilogrammot meg nem halad, közfogyasztásra levágni tilos.

A sertést csak élősúlyban szabad eladni és eladás előtt tizenkét órán belül nem szabad sem etetni, sem itatni. Hizlalásra szánt sertésnek csak a 90 kilogrammnál nehezebb sertés tekinthető.

Az élősertésekért követelhető legmagasabb árak az átvétel helyén a következők: 50—90 kilogram közötti súlyban állattartó részére való eladásánál kilonként 7 korona; 90—125 kilogram sertésnek levágás céljából történő eladásánál 6.50 korona; 125—150 kilós sertésnek levágás céljából történő eladásánál 6.60 korona; és ennél nehezebb sertésnél 6.80 korona. Ez árakba bele van számítva a sertéseknek a rakodó állomásig eljuttatásával járó minden költség is. A 40, illetve 50 kilónál könnyebb sertésekre a maximálás nem terjed ki.

A nyers disznósír ára és a friss sertéshus ára a termelő és a viszonteladó közötti forgalomban 8.50 koronánál több nem lehet. Olvasztott disznósír ára a termelő és viszonteladó között kilonként 9.20 koronánál több nem lehet.

Az elkészített szalonnafélék, valamint sertéshus és sertéshusból készült árúknak legmagasabb árait a termelő és a viszonteladó közötti forgalomban a helyi hatóságok állapítják meg. Ugyancsak ők állapítják meg a zsír, a szalonna és a friss sertéshus kiskereskedelmi árait is. Ezek a hatóságok azt is megállapítják, hogy a közfogyasztásra történő vágásnál a termelő mekkora mennyiséget, illetve milyen részeket tartozik nyers állapotban közvetlenül a fogyasztók részére forgalomba hozni.

Külföldi árakra ezek a rendelkezések nem

vonatkoznak, azonban ezeknek eladása csak a Közélelmezési Hivatal feltételei mellett történhetik.

A hatóságilag megállapított legmagasabb árakat november 30-ig kell közzétenni és azokat a közlelmezési miniszter hivatalból felülvizsgálja és szükség esetén megváltoztatja.

— **A tőzsde.** Budapestről telefonálja tudósítónk: Az értéktőzsdén ma nyitáskor szilárd-ság volt tapasztalható. Később, különösen a kuliszban felülkerekedett a realizációs kedv egészen a kulisz zártáig. A korlát értékek szintén szilárdan indultak, a tőzsde tendenciája nem volt egységes. Később a nyitás szilárd-sága a zárlatnál elveszett.

A mai legalacsonyabb és legmagasabb kurzusok a következők voltak: Magyar Hitel 1300—1315, Osztrák Hitel 918—938, Agrár bank 1022—1042, Fabank 936—950, Hazai bank 650—675, Kereskedelmi bank 5950, Magyar bank 905—924, Salgótarjáni köszénbánya 1125—1155, Beocsini cementgyár 1120—1130, Viktória malom 2200—2250, Budapesti gőzmalom 3900—3940, Borsod-miskolci malom 1500, Rimamurányi 1078—1098, Ganz-Danubius 4420, Fegyvergyár 1040—1060, Ruggyantagyár 1140—1150, Clotild vegyipar 650—665, Nasici tanningyár 3425—3475, Osztrák-magyar állam-

vasutak 1300—1337, Adria tengerhajózás 1850—1870, Atlantika 1650—1680.

— **A magyar föld védelme.** A hivatalos lap mai száma közli a földművelésügyi miniszternek azt a rendeletét, amely kiegészíti a magyar föld védelméről korábban megjelent rendelkezést. A mai rendelet Kolozsvár székhellyel külön bizottságot alakít, amelynek neve Erdélyrészi Ingatlanforgalmi Bizottság. Ennek a bizottságnak feladata az ingatlanok elidegenítéséhez, vagy pedig tíz évet meghaladó időre bérbeadásához szükséges hatósági hozzájárulás kérdésében első fokon dönteni. A bizottság elnökből, hat rendes tagból és tizennyolc külföldi tagból áll. A miniszter a bizottság elnökévé Bethlen István gróf v. b. t. t. országgyűlési képviselőt, rendes tagjaivá pedig Bánffy Ferenc báró főrendiházi tagot, Bély Kálmán gróf földbirtokost, Jósika Gábor báró földbirtokost, Kemény Arpád bárót, a főrendiház alelnökét Sándor János v. b. t. t. országgyűlési képviselőt és Széll József dr. főispán, kormánybiztost nevezte ki.

— **A beváltott dohány árának emelése.** Budapestről telefonálja tudósítónk: A magyar királyi pénzügyminiszterium az 1918. termései évre a kincstár számára termelendő és beszálítandó dohánylevelek árát a jelenleginek háromszorosára emelte fel.

Cseh árulók torpedónaszádja.

(Prágában szőtt összeesküvés. — Interpelláció a Házban.)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

A képviselőház mai ülésének végén olyan interpelláció hangzott el, amely a szenzáció erejével hatott és konsternálta az egész képviselőházat. Fényes László sürgős interpellációjában újabb adalékkal szolgált a csehek árulásáról és az ellenséggel való barátkozásukról. A képviselőház ülésének erről a részéről az alábbi teletudósítást adja budapesti tudósítónk:

Fényes László nem a cseh népnek kivánságaival, hanem cselekedeteivel kíván foglalkozni. Közvetlenül olaszországi offenzívánk megindulása előtt történt, hogy ő felsége a királynak XI. számú torpedónaszádja azt a parancsot kapta, hogy fusson ki a cattarói öbölből és várjon meg egy német tengeralattjárót, hogy az akna-övezeten keresztül vezesse be a cattarói öbölbe. A torpedónaszád ki is futott az öbölből, a német tengeralattjáró azonban hiába várta. Két hétig nem tudtak semmit a torpedónaszádról, míg aztán a Stefani-ügynökség jelentéséből megtudtuk, hogy a torpedónaszád betutott a brindisi-i kikötőbe. Ujabb két hét múlva azután megtudta, hogy a torpedónaszád miként került Olaszországba. A naszád legénysége egy dalmát és egy olasz kivételével csupa cseh matróz volt. A cseh tengerészek éjszaka megkötözték a hajó osztrák és magyar tisztjeit, levitték a hajó fenekére és a hajót Brindisi elé vitték, ahol az olasz kalauzhajó már várakozott. Ez a hajó azután bevezette a torpedónaszádot a brindisi-i kikötőbe.

Ugyancsak közvetlenül az olasz offenzívánk előtt történt, hogy a 18. hadosztály állásait és ágyuit az olaszok pontosan végiglőtték. A megindított vizsgálat folyamán kiderült, hogy egy rendszeres összeesküvés fényképeket juttatott az olasz hadvezetőséghez. Az összeesküvést Prágában szervezték. A vizsgálat eredményéről a főparancsnokság értesítette a hadtestparancsnokságot és figyelmeztette, hogy vigyázzon arra az ezredre, amely a kérdéses frontszakaszon van. Ez az ezred cseh volt.

Mivel tehát a háború folyamán a csehek árulása következtében számtalan esetben a magyar katonák ezrei pusztultak el, azt kérdezi a honvédelmi minisztertől, hajlandó-e az összes, csehek által elkövetett árulásokról részletesen beszámolni a képviselőháznak?

Szurmay Sándor honvédelmi miniszter: Nem adhat érdemleges választ, mert csak most értesül a dologról. Megkeresi azonban a főparancsnokságot, hogy a vizsgálat eredményéről értesítse őt. Félő, azonban, hogy a képviselőház türelmével visszaélne, mert a vizsgálatot csak akkor lehetne befejezni, ha a háború véget ér és a foglyok visszatérnek. Akkor részletes jelentést tehetne.

Fényes László a választ nem vette tudomásul. Az interpellációt kiadták a honvédelmi miniszternek. Az ülés este 10 órakor végződött.

— **Birtokvétel.** Pargly Emil, eszénárményi nagybirtokos, az Aradi Elő Takarékpénztár igazgatóságának tagja, megvásárolta Harkányi János báró Gyoma mellett fekvő 2500 kis holdas birtokát három millió koronáért. A birtok kis holdja 1200 koronába került.

MOZI.

* **Uránia heti műsora.** Szerdán és csütörtökön: Kismet, amerikai bűnügyi történet. Péntek, szombat és vasárnap: Harry Piel sorozat: *A fekete lord.*

* **A mozi iroda hírei.** Kismet (Amerikai bűnügyi történet az Urániában.) A budapesti Cserse mozi nagy sikerrel játszott egy amerikai bűnügyi történetet, mely tárgyánál és kidolgozásánál fogva a közönség minden rétegében általános tetszést aratott. A színház egymás után műsorra vevén a budapesti színházak képeit, most jutott hozzá, hogy ezt a minden tekintetében elsőrangú képét közönségének bemutatthassa. Nagy stílusú film ez, mely arányában és rendezésében is igazolja azt az irányt, melyet az amerikai felvételek követnek. A gondosan megválasztott kísérő műsorról a mai program bizonyára teljesen ki fogja elégíteni a közönség kíváncsiságait. — *Isten ostroma.* A nemi betegségek elleni liga propaganda filmje a budapesti bemutatót megelőzően az Urániában került vetítésre. A legújabb Nordisk-szenzációk az Apollóban. A Nordisk-gyár 2 legújabb produktumát mutatja be szerdán az Apolló-színház. A direktió a mostani háborús viszonyok között csak a legnagyobb áldozatok árán tudta megszerezni ezt a kiváló filmet. Az egyik „Az előítélet” című négy felvonásos dráma, Carlo

Wieth és Elba Thomsennal a főszerepben. Henning am Rhy, egy szertelen, kalandosvérű fiatal festőművész tragédiája játszódik le a képen. Akik szeretik a pszichológiai filmeket, azok különös élvezetet fognak találni az öngyilkosságig hajszolt lélek agyongyötrődésének reális megfestésében. A film technikai kivitele a szereplők játékát a legszebb, legtökéletesebb művészi keretekbe helyezte. A másik Nordisk-kép egy kétfelvonásos szenzációs bohózat: „Tárléka hármában.” Főszereplők Lauritz Olsen, Bukl és Agnes Andersen. Ha a három népszerű komikus alakja megjelenik a vásznon, már biztos a siker; a közönség végig kacagja az egész filmet. A rendezés, a kiállítás pazarsága tekintetében felülmúl minden eddigi hasonló zsánerű Nordisk filmet.

* **Az Drzsébet mozgószínházban átalakítás miatt a csütörtöki előadás elmarad.** Legközelebb, vasárnap a Türosvári birtok című isgalmas detektív sláger kerül bemutatásra.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1917. évi november 21-én, szerdán

Bérletárúlat

Bérletárúlat

Sztambul rózsája.

Operette 3 felvonásban.

Kezdete este fél 8 órakor.

A szerkesztést felel:

STAUBER JÓZSEF

A béke küszöbén

1917. október 1-én.

új előfizetést nyitottunk az „Aradi Közlöny”-re.

Az eseményekről napról-napra a legalaposabb és a legfrissebb tudósításban számol be az Aradi Közlöny. Közleményeinek eredetisége és érdekessége, valamint háborús híreinek megbízhatósága révén Magyarország vidéki lapjai között az első helyen áll és mint ilyen a legelterjedtebb, a legértelmesebb, legkedveltebb és legolvasottabb újság.

Előfizetési árak helyben és vidéken:

Egész évre 36 korona

Fél évre 18 korona

Negyed évre 9 korona

Egy óra 3 korona

Tessék mutatványszámot kérni!

Használt ólom

megvételre kerestetik.

10278—1917. pm.

HIRDETMÉNY.

3310—1917. M. E. rendelet 3. paragrafusa lehetővé teszi, hogy úgy a nem termelők, valamint azon termelők, kiknek szükségletét a saját termése nem fedezi — a saját házi szükségletükre bármely községben termelőknél burgonyát szerezhessenek be. Az erre vonatkozó vásárlási igazolványok kiállításával Arad sz. kir város közvélemelési hivatalát bizom meg.

Kiállítás díjúl a közvélemelési

hivatal személyzeti és dologi kiadásainak fedezésére különként fél fillér fizetendő.

Az étkezési célokra szolgált burgonya eladási ára 1917. évi november 30-ig különként 22 fillér, melyben bentfoglaltatik a rakodó állomáshoz való szállítási költség is.

A vásárlási igazolványok csak az élelmiszer igazolványok felmutatása után állítandók ki.

Figyelmeztetem a vásárló közönséget, hogy a vásárlási igazolványt azon község főszolgabírójánál, ahol a burgonyát beszerzi, ok-

vetlenül mutassa be, hogy részére a szállítási igazolvány kiállítható legyen.

Ipari, közlekedési vállalkozók, köz- és magán intézetek részére vásárlási igazolvány ki nem állítható, mert ezek részére a szükséglet külön fog kiutaltatni. Az erre vonatkozó kérvények tehát a polgármesteri hivatal útján az Országos Közvélemelési Minisztériumhoz terjesztetnek fel.

A termelő által vásárolható, valamint a nem termelő által vásárolható fejadagok a következőleg állapították meg:

1. Termelőknél:

Nehéz testi munkások részére fejenként 108 kg., egyéb ellátatlanok részére személyenként 72 kg., cselédek, időszaki munkások részére fejenként 12 kiló, vetőmagra kat. holdanként 900 kiló.

Nem termelőknél:

Nehéz munkások részére fejenként 108 kiló, egyéb ellátatlanok részére személyenként 72 kiló.

Arad, 1917. október hó 1-én.

Varjassy Lajos,
polgármester.

A szépségápolás titka a felhasznált széplőszerek helyes megválasztásában rejlik!

Rozsnyay kitűnő Serail arc-szépítő különlegességei

mind kipróbált jó hatású készítmények, amelyet bárki bizalommal használhat.

Rozsnyay Serail arckenőse. Kis tégely 1.50 kor. Nagy tégely 2.50 k.

Rozsnyay Serail crémje. nappal használatra. Egy tégely ára 3 korona 50 fillér.

Rozsnyay Serail szappan. Egy darab 7 kor. — fill.

Rozsnyay Szerén Arcpora. Lehető finomságú Crém, fehér, rózsás és testszerekben. Egy dob. ára 4 korona.

Kiváló finom illatszerek. Gyöngyvirág, Ibolya, ideál, orgona, piros rózsas, Serail. Uvegje 8 kor. 50 fillér.

Kapható a készítőnél: 1845

Rozsnyay Mátyás gyógyszerertárában Arad, Szabadság-tér.

Mesés szép lesz az a hölgy,

aki az

IBOLYA DORÉ CRÉMET

használja. Az arebort vakító fehérre varázolja és eltünteti mindenféle arotisztátalanságot. Ara egy tégelynek 2.— K.

Ibolya Doré szappan 4 kor., Ibolya Doré te! 2 K — fill. Ibolya Doré hölgypor 2 K — fill.

Tyukszem ellen

a leghatásosabb szer az

Anagalin.

Ara 1 korona.

Kellemes izü limonádét

mindenki otthon készíthet 1 adag ~~az~~ CITRAS-sal. Ara 20 fillér.

Fenti szerek kaphatók a kizárólagos készítőnél:

Hajós Arpad gyógyszerertárában

Arad, Andrassy-tér 22. szám.

26998—1917. kfi.

HIRDETMÉNY.

A m. kir. miniszteriumnak a gubacsért követelhető legmagasabb ár megállapítása tárgyában kelt 3967—1917. M. E. sz. rendeletét a következőkben teszem közhirrre:

A gubacsért az 1,353—1917. M. E. szám alatt kiadott rendelethez csatolt jegyzék C) pontja szerint követelhető legmagasabb árak helyébe az 1917 évi október hó 22. napjától kezdve az alább megsabott legmagasabb árak léteznek:

A magyar szent korona országainak területéről származó áru (kivéve Modrus, Rieka és Likaribava megyéket) 100 kg.-ként I. rendű 70 kor., II. r. 56 kor., III. r. 42 kor. Modrus, Rieka és Likaribava megyékből, valamint külföldről származó áru 100 kg.-ként I. r. 60 kor., II. r. 47 kor., III. r. 38 korona.

Azért a gubacsért, amelyet az eladó a jelen rendelet életbeléptetése előtt kötött szerződés alapján a vevőnek a gubacs forgalomba hozatala tárgyában 1,353—1917. M. E. szám alatt kiadott rendelet és a jelen rendelettel megszabott legmagasabb árak hatályosságának ideje alatt szállít, az eladó a jelen rendelettel megszabott legmagasabb árak korlátai között a szerződésben kikötött ár helyett a jelen rendelettel törént áremelés arányának megfelelő magasabb árt követelhet.

A jelen rendelet az 1535—1917 M. E. számú rendeletet egyébként nem érinti.

Arad, 1917. november hó 9.

Greén, főkapitány.

Kifutófiu

jó fizetéssel

felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Szálloda és vendéglő bérbeadás.

Központi Textilipar Részvénytársaság tulajdonát képező Pankota községben fekvő „Fehér Kereszt” szálloda és nagyvendéglőt bérbe adni szándékozik. — Ajánlatok

7944

a pankotai uradalom jószágigazgatósága' címére küldendők.

Szántóföld eladás.

Központi Textilipar Részvénytársaság tulajdonát képező Feltót község határában fekvő 217 magyar hold (1200 négyszögöl) szántóföld négy hoidas parcellákban a helyszínen 1917. évi november hó 25-én délelőtt 10 órakor megtartandó árverésen el fog adatni.

7943

Pankotai uradalom jószágigazgatósága.

932—1917. g. sz.

ÁRVERÉSI HIRDETMÉNY.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a Gellindülő 820. és 825. sz. egyenként öt hold terjedelmű városi parcellák bérlete iránt folyó év november hó 26-án d. e. 10 órakor a városháza I. emeletén levő gazdasági hivatalban árverést tart.

Kikiáltási ár 820. számú parcellánál holdankint és évenként 35 korona, a 825. számú parcellánál holdankint és évenként 59 korona.

Bánatpénzül leteendő a kikiáltási ár 10 százaléka készpénzben, vagy elfogadható értékpapirokban. Az árverésen részt lehet venni szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezártan, a szóbeli árverés megkezdése előtt

nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénznek a városi pénztárba történt befizetését igazoló letéti jegy mellékelve van s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árveré feltételeket ismeri és elfogadja. Az árverési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árverést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székeinek 1917. évi november hó 12-én tartott üléséből.

A gazdasági szék.

Hasznalt csomagoló papír megvételeire keresetlik. Bővebbet a kiadóhivatalban. :-:

26076—1917. kfi.

HIRDETMÉNY.

A m. kir. honvédelmi miniszter ur 19853—1917. sz. alatt kelt s az ajtóveretek kicserélésének vezetésére felállított „Kilincshivata”-ról szóló rendeletét a következőkben teszem közhirrre:

Az 1917. évi február hó 23-ról 3793—eln. 20. k. 1917. szám alatt kiadott rendeletet hadicélokra igénybevett ajtóveretek kicserélésének vezetésére és ezzel kapcsolatos egyéb ügyek ellátására külön hivatal állítottatik fel.

A hivatal címe: A m. kir. honvédelmi miniszterium kilincshivatala, röviden: Kilincshivatal.

A hivatal az 1915. évi 4611—eln. 20. b. 1915. száma honvédelmi miniszteri rendelettel felállított Központi fémrekbiztos bizottság elnörsége alatt működik, amely ez ügykörére nézve a belügyminiszter képviselőjével és a hivatal elnökével egészítettik ki.

A hivatal ügykörébe tartozik: 1. Pótveretek gyártásával összefüggő műszaki kérdések, az anyag beszerzésére, gép és munkaerő beszerzésére vonatkozó ügyek tárgyalása. 2. Szállítási szerződések megkötése. 3. A pótveretek átvétele, raktározása és elosztása. 4. A veretek le- és felszerelésének ellenőrzésével összefüggő ügyek és az ehhez szükséges adatgyűjtés. 5. A leszerelt vereteknek a Magyar szent korona országainak fémközpontja r. t.-nak való átadása. 6. A pótveretekért és a szerelésért járó kereseti összegek utalványozása és a birtokosok által leszerelt veretek térítésének utalványozása.

A hivatal elnöke a jelen rendelet 4. pontjában említett hatáskörében a városi és községi hatóságokhoz közvetlenül intézhet rendeleteket.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya terjed a magyar szent korona országainak egész területére.

Arad, 1917. október hó 19.

Greén, főkapitány.

Fehér, száraz

házi szappant

nagyobb mennyiséget vásárol

Hajós Árpád gyógyszerertára

Arad, Andrassy-tér 22. sz.

Katonáknak

fontos tudni, hogy

ruhaletük

kiirtására legjobb szer a PETRIS folyadék, ára 2 kor. és HADAR hintőpor, ára 2 kor.

Szőrvesztő-

Depillor.

E kitaláló, a maga nemében páratlan szerrel minden alkalommal a szőrejt aro, nyak vagy karokról, stb. minden fájdalom nélkül pár perc alatt okvetlen eltávolítható. Ára utasításai 1 kor.

Fenti szerek kaphatók a kizárólagos készítőnél:

Hajós Árpád gyógyszerertárában

Arad, Andrassy-ut. 22. szám.

Magyar gyógyborok

Kitünő minőségű hegyaljai fehér édes borral készítve.

Vasas chinabor. Elsőrangú minőségű, vérképző gyógybor, vérszegények, láb- és csontbetegségek részére kiváló erősítő szer. Benne a chinin- és vas nagy gyógyereje kiválóan érvényesül. Kis palack ára: 4 korona — fillér.

Condurongó bor. Kiváló gyomorerősítő szer, finom fűszeres ízű, zson- gító, a gyomorra és belekre jótékony hatást gyakorló gyógybor. Gyomorbetegség részére és ott, ahol a condurongó kéreg java van. Egy palack ára: 4 korona.

Pepsin bor. Egyesíti a pepszin és a sósav jó tulajdonságait és kiválóan alkalmas a most nehezen beszerezhető Acidol pepszin helyettesítésére. Gyenge emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 4 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél:

1845

Rozsnyay Mátyás gyógyszerertárában Arad, Szabads-g-tér.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

As apróhirdetések díját szavak szerint számítjuk.
 Minden szó hirdetéséért 20 fillér. Vastagabb betűkkel 40 fillér.
 A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.
 A legkisebb hirdetés ára 10 szög 2 korona.
 Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. Hirdetéseket délután 1/2 óráig veszik fel.
 A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

Kiadóhivatalunkba
 a következő jelzésű levelek érkeztek, melyek elvitelét kérjük:

- „Szóke gyermek”.
- „Szóke barna”.
- „Non plus ultra”.
- „Hivatalmok”.
- „Ósz”.
- „Discret”.
- „Irodista”.
- „Fedora”.
- „Hivatalmok”.
- „Titok”.
- „Zárt ajtó mögött”.
- „Étér vágyom”.
- „Unatkozó”.
- „Három a kislány”.
- „Tisztelet”.
- „Destine”.
- „Aranyvirág”.
- „Komoly 27”.
- „Jó otthon”.
- „Csókos asszony”.
- „Szórakozás”.
- „Komoly barátság”.
- „Tízzer gyermek”.

„Hirtelen jött”
 jelzésű levél van Mariannától a kiadóhivatalban. 7939

Funk.
 ki tudna meséivel szórakoztatni egy anomorfi lelkű leányt. Leveleket „Tábori mesék” jelzéssel. 7970

Alkalmazást nyer.

Gépirásban jártas
 irodista, azonnali belépésre kerestetik. Cim a kiadóban. 7951

Béreggazda.
 hosszabb gyakorlati rendelkező, katona mentes, kerestetik mezőbeli belépésre. Gézmajori béreggazdaságban, u. p. Temesváros. 7942

Gyökerelt gyorsíró,
 állandó alkalmazást nyer az Aradi Közlöny szerkesztőségében. Jelentkezni lehet délután 5-7 óra között. 9000

Nyomdász-tanulóknak
 felvételt két fű, kik a 14. évet betöltötték és legalább 6 osztályt végeztek. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Lakást keres.

Két,
 esetleg három szobás elegánsan bútorozott lakás fürdőszobával, havi bérletre kerestetik. Bejelentések a „Fehér Kereszt” szálloda irodájába kerestnek. 7937

Vétel és eladás.

Jármos ökrök,
 csikók, tehének, szil- és kőrle szerszámmal eladó néhai Justh Gyula gazdaságában, Toronyán. 7937

Egy beltű etelácsi
 hasznos ládával együtt és különböző háztartási cikkek eladó. Bővebbet a kiadóban. 7971

Hogyan éljük?
 Hogyan viselkedjünk? című könyv kapható Beák Béla könyvkereskedésében, Forray-utca. Telefon 902. 4421

Egy kasziba
 hat szekér gyepszéná eladó. Cim a kiadóban. 7989

Eladó
 valódi mormota szármezarritura. Megtekinthető Aulich-u. 1., földsz. 8. 7972

Egy basszárt songora,
 1300 koronáért eladó. Kapa-u. 28. 7974

Fekete férfi féltűköt,
 jó karban lévő és egy nagy műhelykémence, eladó Kálmán J.-u. 5. 7973

Nyers borkövet
 minden mennyiségben vesszünk Arnold Bercsényi Miklósi-utca 39. szám, telefon 194. szám. 6281

Hegymagvető
 makói óriás, valamint petrezselyem és egyéb magvakat, ugyancsak édes nemes to-madugnányt, melyek csirke-kecskéért, fajlisztáért felelősséget vállalunk, legolcsóbb napi áron szállítunk. Foghagyományt maximális, termelt piaci áron adunk el. **Arulorgalmi Rézvénytársaság, Makó.** 6281

Ménest
 vörös bor, cca 30 hektó. Ménest fehér bor circa 100 hektó, mindkettő ideai termésű, prima minőségű, az szőlő, azonnali átvételre adó. Cim özv. Dr. Steiner Jánosné, Temesvár, Bolváros, Jászóhercei-utca 5/a. 7955

Képzőművészeti,
 8 db. jó állapotban és egy n. gyerekké kis kocsit, azonnali jutányosan eladó. Bruker, Aulich Lajos-utca 1. sz. 7952

Házműtől ólom
 megvételre kerestetik. Bővebbet a kiadóhivatalban. 7992

Ingatlan.

Eladó ház
 Sága, Martialis-utca 37. sz. Bővebbet ugyanott. 7965

Purgly Lajosné-u. 93. sz.
 jókarban lévő ház, haláleset miatt, olcsón eladó. Cim a kiadóban. 7966

Eladó ház.
 Gizella-utca 3. sz. emeleti bérház, 10 évi adómentes, szabad kézőbeli eladó. Bővebbet ugyanott. 8140

Szűtő
 nagy utilitással a hegyalján vagy Aradon keresek megvételre. Saucs F. Vilmos, Karolina-utca 10. 7973

Nagyobb
 erdő keresek megvételre. Lusztig Lajos, Kolozsvár, Ferenc József-u. 87. 7899

Különléle.

Isztálló tárgya
 érett és félérett állapotban kapható esetleg szármáért becserezhető. Neumann Samu-ut 2. sz. 7953

Fehérnemű
 varrást és javítást, harisnya fejlesztés és stoppolást, jutányosan vállalkozó Cim a kiadóban. 7980

Apróhirdetések
 az „Aradi Közlöny” részére felvételtnek a Messenger-boy irodában, Deák Ferenc-u., Barua Béla hirdetés és hírlapirodájában Zrínyi-u. és a Kossuth-utca papírüzletben.

Gyógyászat.

A drága vanilliat
 teljesen pótolja a pompás zamatú Vanillon, egy zacskó ára 14 fillér. Cukrászoknak, vendéglősöknek nélkülözhetetlen. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

Ar Angel
 fájdalomcsillapító Bengue balsamot teljesen pótolja a Hehs-Földes-féle fájdalomcsillapító balsam, teljesen azonos összetételű, mint a Bengue Roiment. Ára 2 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

Hehs Vassz chinszera.
 Suverén szer vérszegénység, sápkór, szédülés, a vérszegénységből eredő ideg-bajok, étvágytalanság, gyomorbántalmak, láz, általános gyengeség ellen. Páratlan vérképző és vérjavító. Biztos óvszer malárius fertőzések- és minden infekcióból eredő meg- betegedés ellen ugy- felelősséget, mint gyermekeknek. Ára 5.- kor. Hehs gyógyszerár, Földes gyógyszerár. 12

Ar Anneli
 aranyér-kupokat mindenben pótolják a Haemorrhoid-kupok, azonos összetételű folytatva hatásuk is teljesen azonos, ára 8 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár Arad. 12

26005—1917. kh.

HIRDETMÉNY.

A m. kir. miniszteriumnak az új és használt zsákok feldolgozása és forgalomba hozatalának korlátozása tárgyában kelt 3100—917. M. E. sz. rendelete megjelent, melynek értelmében az alább felsorolt cikkek bejelentendők. A jelen rendelet rendelkezései alá esnek az összes mezőgazdasági termények, ipari és bányászati termékek csomagolására használatos, a jutából, pamutból, kenderből, lenből, papirból, valamint azoknak az anyagoknak keverékeiből, vagy az ezekkel az anyagokkal kevert más anyagokból előállított szövetekből készült új vagy használt megtöltött zsákok. Arad 1917. október 26.

Greén, főkapitány.

25948—1917. kh.

HIRDETMÉNY.

A nagyméltóságú m. kir. Belügyminiszterium 188062. számú kelt intézkedéssel jóváhagyott 12900—303—913. sz. szabályrendelete alapján azon ház- és telektulajdonosokat, a kiknek házuk előtt a járda, kvezet, vagy aszfalt burkolattal ellátva nincsen, felhívom telkeik előtt a gyalogjárdát folyó évi november hó 30-ig terjedő idő alatt 1 1/2 méter, az ennél keskenyebb járdákat pedig egész szélességben és 15 cm. vastagságban homokréteggel akként láttassék el, hogy a víz lefolyó árok vagy folyóka felé 5 cm. eséssel bírjon.

Köteles továbbá a háztelek tulajdonos a gyalogjárók mellett elvonuló vízlevezető árkok telke és háza utca vonalának hosszában a városi mérnöki hivatal által előírt utasítás és méret szerint kiásatni és azt tisztán tartani, nemkülönb- ben köteles ezen vízlevezető árkokon keresztül a kocsibejárattól hidat építeni s azt folyton jókarban tartani.

Akik ezen rendelkezésnek eleget nem tesznek, 4 koronától 50 koronáig terjedhető pénzbírsággal büntetendők és ezen büntetésen felül az elmulasztott munka az illető községére hivatalból fog eszközöltetni.

Tekintve, hogy a Maros vizálása ez idő szerint igen kicsiny, ajánlom, hogy a homok szükségletét az erre utaltak a nagyobb vizállás beállta előtt szerezzék be, mert azon szokásos védekezés, hogy a homokolás a magas vizállás miatt nem eszközölhető, figyelembe vétetni nem fog.

Arad, 117. október hó 17-én.

Greén, főkapitány.

Aranyat és ezüstöt

beváltak a legmagasabb árban 14 karátos aranyat 7.50 kor. Ugyancsak színaranyat a legmagasabb árban beváltak. 7592

Gerber Henrik,
 Arad, Weltzer János-utca 15. sz.

Ugyes segédet keresünk

vegyeskereskedésünk részére. Magyar és román nyelv ismerete szülkéséges. Ajánlatokat fizetési igények jelölésével **Moskovitz Ignátz és Fia,** Halmágyosuton címre kéretnek, 7917

A adi és csanádi egyesült vasutak menendje.

Ervényes 1917. évi nov. 15-től.

Aradról Szegedre indul:
 Személyvonat reggel 6.40
 Személyvonat délután 4.15
Aradról Szegedre érkezik:
 Személyvonat délben 12.00
 Személyvonat este 9.31
Szegedről Aradra indul:
 Személyvonat éjjel 3.08
 Személyvonat délután 8.17
Szegedről Aradra érkezik:
 Személyvonat reggel 7.38
 Személyvonat este 7.51

Aradról Brádra indul:
 Személyvonat reggel 5.40
 Személyvonat délután 12.48
Aradról Brádra érkezik:
 Személyvonat délelőtt 11.53
 Személyvonat este 7.49
Brádról Aradra indul:
 Személyvonat éjjel 3.00
 Személyvonat délután 1.13

Brádról Aradra érkezik:
 Személyvonat délelőtt 10.00
 Személyvonat este 7.39
Aradról Ujszentannára indul:
 Délután 2.40
Aradról Ujszentannára érkezik:
 D. u. 9.25

Ujszentannáról Aradra indul:
 D. a. 10.04
Ujszentannáról Aradra érkezik:
 D. a. 10.50

Borosjenőről Csermőre indul:
 Vegyes vonat délelőtt 9.32
 Vegyes vonat délután 6.32

Csermőről Borosjenőre indul:
 Vegyes vonat reggel 6.32
 Vegyes vonat délután 4.29
Mezőhegyesről Kétegyháza indul:
 Reggel 5.40
Kétegyházáról Mezőhegyesre indul:
 Este 6.25

Ujszentannáról Kétegyháza ind:
 Délután 3.30
Kétegyházáról Ujszentannára ind:
 Reggel 3.00
Borossebesről Menyházára indul:
 Vegyesvonat délelőtt 9.00
Menyházáról Borossebesre indul:
 Vegyesvonat délután 2.89